

UNIVERZITA SV. CYRILA A METODA V TRNAVE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED

FONDY EURÓPSKEJ ÚNIE
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

PhDr. Vladimír Kováčik, PhD.

TRNAVA 2019

Názov: Fondy Európskej Únie v Slovenskej republike

Učebné texty pre vysoké školy

Autor: PhDr. Vladimír Kováčik, PhD.

Recenzenti: Prof. Dr. Štefan Volner, CSc.

doc. PhDr. Lucia Rýsová, PhD.

Učebné texty boli schválené Edičnou radou Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave a vedením Fakulty sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Za obsahovú a jazykovú stránku práce zodpovedá autor.

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

© PhDr. Vladimír Kováčik, PhD.

Vydala Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
Fakulta sociálnych vied, 2019

Vydanie: Prvé

ISBN 978-80-572-0013-0

OBSAH

ÚVOD	3
1. Politika súdržnosti EÚ	5
1.1 Európska regionálna a štrukturálna politika	5
1.2 Fondy Európskej únie ako nástroje regionálnej politiky	10
1.3 Regionálna politika Slovenskej republiky v kontexte Európskej únie	12
1.4 Princípy regionálnej politiky Európskej únie	15
2. Ciele Európskej regionálnej politiky	16
2.1 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2004 - 2006	16
2.2 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2007 - 2013	17
2.3 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2014 - 2020	22
3. Nástroje Európskej regionálnej politiky	22
3.1 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2004 - 2006	23
3.2 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2007 - 2013	24
3.3 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2014 - 2020	29
4. Operačné programy v Slovenskej republike	30
4.1 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2004 - 2006	31
4.2 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2007 - 2013	33
4.3 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2014 - 2020	44
5. Riadenie a čerpanie prostredníctvom projektov zo štrukturálnych fondov Európskej únie	54
5.1 Projekt.....	54
5.2 Projektový manažment	56
5.3 Projektový cyklus	59
ZÁVER	63
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	65

ÚVOD

Európska únia (EÚ) je integračné zoskupenie, ktoré od posledného rozšírenia v roku 2013 tvorí 28 členských štátov s celkovým počtom 503,7 miliónov obyvateľov, čo predstavuje približne 8 % svetovej populácie. Medzi základné princípy EÚ patrí prenášanie určitých právomocí národných štátov na nadnárodné európske inštitúcie. Právomoci EÚ sú členskými štátmi priznané zakladajúcimi zmluvami na plnenie určitých cieľov. EÚ bola vytvorená v roku 1992 na základe Zmluvy o EÚ, známejšia pod názvom Maastrichtská zmluva, ktorá nadväzovala na predchádzajúce európske integračné aktivity, siahajúce do 50. rokov 20. storočia.

EÚ má medzinárodnoprávnu subjektivitu. Od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy získala EÚ aj plnú subjektivitu z hľadiska únievého práva (okrem iného tým, že sa stala právnym nástupcom zrušeného Európskeho spoločenstva). Ľudská dôstojnosť, sloboda, demokracia, rovnosť, dodržiavanie princípov právneho štátu a rešpektovanie ľudských práv sú základnými hodnotami EÚ. Od podpísania Lisabonskej zmluvy sú všetky tieto práva sústredené do jedného dokumentu – Charty základných práv EÚ. Inštitúcie EÚ a členské štáty sú povinné tieto práva rešpektovať pri uplatňovaní práva EÚ.

Hlavným cieľom EÚ je Európa s výrazným hospodárskym rastom, konkurencieschopnou ekonomikou a zlepšujúcou sa kvalitou životného prostredia. A predovšetkým nové ciele - spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a spolupráca v oblasti justície a vnútra. Mnohé jej ciele už boli zrealizované – menová únia a zavedenie občianstva únie. Jednotný trh je hlavným hospodárskym motorom, ktorý umožňuje voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Jedným z kľúčových cieľov je ďalšie využívanie potenciálu integrácie, ktorá prinesie výhody všetkým obyvateľom Európy.

Medzi viac ako 250 regiónmi EÚ existujú výrazné rozdiely v životnej úrovni obyvateľov i napriek tomu, že je EÚ jednou z najlepšie prosperujúcich svetových oblastí a ekonomík. Jedným zo základných pilierov EÚ je preto princíp konvergenzie, ktorý má za cieľ postupné vyrovnanie úrovne jednotlivých regiónov.

Cieľom európskej regionálnej politiky je preukázať solidaritu EÚ prostredníctvom hospodárskej a sociálnej súdržnosti, znižujúc rozdiel v úrovni rozvoja jednotlivých regiónov. Hovoríme, že európska regionálna politika je založená na solidarite a súdržnosti regiónov. Umožňuje použitie viac ako 35 % rozpočtu EÚ, ktorý prichádza najmä z bohatších členských štátov, v znevýhodnených regiónoch.

Hlavný princíp regionálnej (kohéznej politiky, politiky súdržnosti) politiky EÚ je finančná solidarita v prospech menej rozvinutých regiónov, ale aj sociálnych skupín. Napomáha udržaniu regionálnej konkurencieschopnosti a výrazne napomáha približovaniu („konvergovaníu“) chudobnejších regiónov k vyspelejším. Rozvinuté regióny pociťujú zas iné potreby, najmä v oblasti konkurencieschopnosti a rastu zamestnanosti. Týmto špecifikám sú prispôsobené nástroje regionálnej politiky.

Od roku svojho vstupu do EÚ v roku 2004 môže Slovenská republika (SR) čerpať finančnú podporu z Európskych fondov. Z týchto prostriedkov každoročne do slovenských regiónov prúdia stovky miliónov eur. Z dlhodobého hľadiska majú tzv. „eurofondy“ významný vplyv na makroekonomický vývoj SR. Kým pred vstupom do EÚ dosahovalo slovenské HDP na obyvateľa zhruba 55 percent priemeru EÚ, dnes je na cca 77 percentách. Okrem zásadného benefitu čerpania eurofondov v SR, ktorým je napomáhanie pri znižovaní ekonomických rozdielov medzi regiónmi táto oblasť zároveň často silno ovplyvňuje aj celkový pohľad verejnosti na prínosy členstva Slovenska v EÚ.

SR je teda významným prijímateľom prostriedkov politiky súdržnosti EÚ a jej využívanie predstavuje najväčšiu štruktúrovanú verejnú investíciu na Slovensku. Význam politiky súdržnosti sa naplno prejavil v zmiernení dopadov globálnej hospodárskej a finančnej krízy na slovenskú ekonomiku, ktorej negatívny efekt bez využitia finančnej podpory z fondov EÚ by bol výrazne vyšší, a to hlavne na trhu práce.

Od svojho vstupu do EÚ teda patrí SR medzi krajiny, ktoré sú oprávnené čerpať finančnú pomoc z prostriedkov EÚ v oblasti politiky súdržnosti. Táto pomoc prebieha v časovo ohraničených etapách, ktoré sa nazývajú programové obdobia. Prvým obdobím, v ktorom čerpala SR eurofondy bolo skrátené programové obdobie 2004 – 2006. Dovtedy sme čerpali pomoc z menších, tzv. predvstupových fondov. V tomto skrátenom období mala SR k dispozícii 1 763,01 mil. EUR. Programové obdobie 2007 – 2013 bolo prvým obdobím, v ktorom mohla SR čerpať pomoc z prostriedkov fondov EÚ v priebehu celého jeho trvania. V tomto programovom období mala SR k dispozícii z prostriedkov fondov EÚ zhruba 11,5 mld. EUR. V súčasnosti sa realizuje v poradí už tretie programové obdobie po vstupe SR do EÚ, a tým je programové obdobie 2014 – 2020. Na toto obdobie má SR vyčlenených cca 15,3 mld. EUR z prostriedkov EÚ. Finančná podpora z prostriedkov EÚ v rámci politiky súdržnosti bude pokračovať aj po roku 2020. V súčasnosti sa na úrovni Európskej komisie (EK), ako aj na úrovni jednotlivých členských štátov intenzívne rokujú o podobe politiky súdržnosti po roku 2020, jej jednotlivých nástrojoch a špecifikách nového programového obdobia, ktoré musí reagovať na aktuálne výzvy, ktorým EÚ čelí.

1. Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti je stratégia EÚ na pomoc a podporu celkového harmonického rozvoja členských štátov a regiónov. Politika súdržnosti je zároveň hlavným zdrojom investícií v Európe. Kľúčovým dokumentom je Zmluva o fungovaní EÚ obsahujúca politiku súdržnosti EÚ, ktorej predchádzala Rímska zmluva resp. Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Cieľom zmluvy bol hospodársky rast a vytvorenie spoločného trhu (Ďureje – Imrovič – Marenčáková, 2007). Politika súdržnosti ako súčasť Zmluvy o fungovaní EÚ má za cieľ posilňovať hospodársku a sociálnu súdržnosť pomocou znižovania rozdielov v stupni rozvoja medzi regiónmi. Táto politika sa zameriava na kľúčové oblasti, ktoré pomôžu EÚ čeliť aktuálnym výzvam 21. storočia a udržať si konkurencieschopnosť v celosvetovom meradle.

Počas obdobia jej realizácie sa atribúty politiky súdržnosti výrazne menili a vyvíjali. Najmä sa to týka jej cieľov a nástrojov, ako aj štruktúre finančného zabezpečenia. Vyplývalo to najmä z potreby pružne reagovať na dynamické zmeny, ktorými Európa v uplynulých rokoch prechádzala.

Tieto zmeny môžeme najefektívnejšie pozorovať prostredníctvom prijatých strategických dokumentov EÚ, ako sú napríklad Lisabonská stratégia alebo Stratégia Európa 2020. Na základe definovaných priorít v týchto dokumentoch, ako aj definovania opatrení môžeme vidieť, že sa ciele politiky súdržnosti už nedefinovali výhradne na znižovanie regionálnych rozdielov medzi regiónmi, ale pod vplyvom udalostí ako napr. globálna hospodárska a finančná kríza sa zamerali na oveľa väčší rozsah intervencií.

1.1 Európska regionálna a štrukturálna politika

EÚ ako spoločenstvo, ktorého základom je integrácia je pomáhať a vytvárať aj menej rozvinuté regióny. EÚ môžeme považovať za integračné zoskupenie, ktoré patrí medzi rozvinuté. Členské štáty sú rozvinuté na viacerých úrovniach a vo viacerých oblastiach. Inými slovami povedané členské štáty EÚ sú zoskupené z hľadiska hospodárskeho a politického. Aj z tohto pohľadu môžeme na EÚ nazerať z inštitucionalizovaného hľadiska. Projekt EÚ nie je pevným, uzavretým systémom, práve naopak. Celý projekt je od začiatku modelovaný nielen inštitúciami ale aj politickými elitami členských či kandidátskych štátov EÚ. EÚ možno charakterizovať ako *„víziu bezpečnej, solidárnej, kohéznej, subsidiárnej a kooperujúcej Európy, s menovou úniou, parlamentom,*

občianstvom s presne definovanými právami a povinnosťami“ (Surmánek – Gbúrová – Dudinská, 2006).

Štrukturálna a kohézna politika sú jednými z kľúčových oblastí politiky EÚ na ktorú upriamuje značnú pozornosť. Z hľadiska rozpočtu je na ňu vyčlenených približne 1/3 verejných prostriedkov EÚ, teda je to druhá najväčšia kapitola hneď po spoločnej poľnohospodárskej politike. Hlavnou úlohou štrukturálnej politiky je posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej solidarity, označovanej ako súdržnosť v jednotlivých členských krajinách EÚ (Kouřilová in Wokoun, 2011). Svoju pozornosť venuje najmä v oblasti podpory rastu a zamestnanosti v regiónoch, v ktorých rozvoj regiónov zaostáva. Tieto regióny sú pomenované ako štrukturálne slabé regióny. Kohézna a štrukturálna politika je preto vyjadrením solidarity EÚ so svojimi menej rozvinutými členskými štátmi a ich regiónmi.

Fundamentom, kľúčovým aspektom a zároveň primárnym cieľom z pohľadu štrukturálnej politiky EÚ je realizácia skutočnej podpory konvergenzie. Jej fungovanie a nastavenie má byť také, aby tento nástroj reálne prerozdeľoval financie v súvislosti s nákladmi, nerovnosťami, disparitami a heterogenitou spôsobených najmä vnútorným trhom, hospodárskou a menovou úniou či liberalizáciou svetového trhu. Štrukturálna politika EÚ je nevyhnutná a žiaduca pre krajiny a regióny EÚ s menej rozvinutým hospodárstvom (Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011). K vyššie uvedeným aspektom štrukturálnej politiky je dôležité upozorniť aj na skutočnosť zohľadnenia demografických kritérií spájaných so starnutím populácie nielen HDP. Predikcia do budúcnosti naznačuje zvýšenie polarizácie medzi regiónmi a zvýšenie počtu oblastí závislých od štrukturálnej politiky. Výsledkom má byť, že do roku 2020 omnoho viac takýchto regiónov a oblastí bude atakovať hranicu 40 %.

Európska štrukturálna politika označovaná aj ako štrukturálna politika EÚ je v súčasnosti úzko prepojená s cieľmi stratégie Európa 2020. Poskytuje podporu vo forme finančných prostriedkov na dosiahnutie strategických cieľov stratégie Európa 2020: inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. V tomto kontexte teda môžeme konštatovať, že problematika disparít regiónov je dlhodobá a neustále dynamická a vyvíjajúca sa. (Directorate-General for Regional and Urban Policy (European Commission), 2016).

Štrukturálna politika je súčasťou hospodárskej politiky. Jej hlavnou úlohou je umožniť slabým, štrukturálne znevýhodneným regiónom minimalizovať svoje nevýhody a poskytnúť im prístup k celkovému hospodárskemu rozvoju a rastu. Štrukturálna politika EÚ je považovaná za doplnok národnej regionálnej politiky (Bauer, 2001).

Európska štrukturálna politika je veľmi špecifickou politickou oblasťou, ktorá má niekoľko veľmi praktických dôsledkov. Pomáha ľuďom nájsť si prácu a viesť lepší život vo svojich krajinách, regiónoch, mestách či dedinách. Podporuje investičné aktivity malých a stredných podnikov (MSP). Zlepšuje sa regionálna inovatívnosť a efektívnosť, rovnako ako vývoj nových produktov a výrobných procesov prostredníctvom transferov technológií vyplývajúcich z užšej spolupráce medzi výskumnými inštitúciami či agentúrami a súkromným sektorom. Niektoré finančné prostriedky sa investujú do projektov zameraných na zlepšenie životného prostredia a niektoré sa využívajú na zlepšenie vzdelávania, odbornej kvalifikácie a inštitúcií poskytujúcich vzdelávanie. Ďalšie zdroje sa dostávajú do oblasti energetickej účinnosti a boja proti zmene klímy. Všetky tieto oblasti sa nachádzajú ako ciele v programoch štrukturálnej politiky EÚ (Reinventing Cohesion The Future of European Structural Policy, 2016).

Legislatívny rámec a základ európskej štrukturálnej politiky je zakotvený v Zmluve o fungovaní EÚ v článkoch 174 až 178 (Consolidated version of the treaty on the functioning of the European Union, 2012), okrem toho sú to ďalšie zákonné normy a nariadenia o európskych štrukturálnych a investičných fondoch, vykonávacie akty, delegované akty a usmernenia prijaté na účely realizácie štrukturálnych fondov.

Súčasný vývoj vo svetovom hospodárstve je charakterizovaný prvkami globalizácie a nadnárodného charakteru tzv. transnacionality. Tieto determinanty majú pozitívny vplyv na to, aby sa národné štáty stali súčasťou nadnárodných organizácií v procese europeizácie (Bache, 2008).

Osobitnú pozornosť treba venovať politickému, hospodárskemu a sociálnemu zjednoteniu európskeho kontinentu, ktorý je významným miestom v EÚ, považované za najväčšiu skupinu ekonomickej integrácie v Európe (Balko, 2004).

Európske spoločenstvo tvorí niekoľko regiónov, ktoré prešli osobitným historickým, kultúrnym, sociálnym a hospodárskym rozvojom. Rozdiely vo vývoji a rozvoji európskych regiónov, predovšetkým v sociálnej a hospodárskej oblasti, ktoré existovali v Európskom spoločenstve, bránili dosiahnutiu cieľov európskej integrácie súvisiacich s vytvorením Európskeho spoločenstva. EÚ kreuje rôzne nástroje na riešenie jednotlivých otázok, ktoré rieši a ktoré považuje za nevyhnuté im venovať pozornosť. Jedným zo systémov finančných nástrojov sú štrukturálne fondy (Babitz - Havran, 2005) s cieľom vyváženia rozdielov v regiónoch EÚ.

Európska štrukturálna politika je úzko prepojená s regionálnou a sociálnou politikou a je dôležitou súčasťou celkovej politiky. Je vyjadrením solidarity krajín s vysokým

hospodárskym potenciálom s tými, ktorí takýmto ekonomickým potenciálom nedisponujú (Dobřík – Rýsová, 2014). Štrukturálna politika EÚ je v súlade s touto zásadou, ktorej cieľom je vytvoriť rovnaké podmienky hospodárskej súťaže medzi členskými štátmi. Inak povedané jedná sa o politiku hospodárskej a sociálnej súdržnosti a je vyjadrením spoločnej vôle v podobe solidarity v EÚ (Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011).

Napriek tomu, že EÚ je jedným z najviac prosperujúcich regiónov na svete, rozdiely medzi jej členskými krajinami sú markantné. Napríklad priemerná produkcia Grécka, Portugalska alebo Španielska vyjadrená ako hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa a predstavuje iba 80% priemeru spoločenstva. Luxembursko na druhej strane prekračuje priemer o viac ako 60%. Podľa štatistík 10 najdynamickejších regiónov EÚ má v najmenej rozvinutých regiónoch trikrát vyššie ako je priemerný hrubý domáci produkt spoločenstva (Euroinfo, 2007).

Nie všetci Európania majú rovnaké príležitosti a potenciál na rozvoj. Vo veľkej miere ich potenciál a perspektíva závisí od toho, či žijú v bohatšom alebo chudobnejšom regióne, v meste alebo na vidieku, na okraji európskeho spoločenstva alebo jej centra. Podpora EÚ pre zaostávajúce a menej rozvinuté regióny sa však neobmedzuje len na finančné príspevky. Regionálna politika sleduje rozvojové činnosti predikované na miestnej úrovni. V prípade potreby regionálna politika plní úlohu doplnku vnútorného trhu a hospodárskej a menovej únie (Balko a kol., 2004).

Štrukturálna politika rešpektuje základy zmlúv primárneho práva EÚ: *"Činnosť Spoločenstva podľa článku 158 Zmluvy je zameraná na posilnenie hospodárskej a sociálnej súdržnosti rozšírenej EÚ s cieľom podporiť harmonický, vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj Spoločenstva, a to s pomocou Európskej investičnej banky a inými finančnými nástrojmi, ktorých cieľom je znížiť ekonomické, sociálne a územné rozdiely, ktoré sa vyskytli prevažne v krajinách a regiónoch, v ktorých zaostáva rozvoj, z hľadiska hospodárskej a sociálnej reštrukturalizácie a starnúcej populácie ... "* (Boháčková - Hrabánková, 2009).

Teoreticko-metodologickým ukotvením a všeobecnými otázkami fungovania regionálnej politiky ako takej sa vo svojich prácach zaoberali napr. Gorzelak, Kukliński 1992, Maier, Tödting 1998, Armstrong, Taylor 2000 alebo Wokoun et al. 2008, v podmienkach domácej proveniencie napr. Samson a kol. 2001, Rajčáková 2005, Ivanička, Ivaničková 2007, Michaeli, Matlovič, Ištók a kol. 2010 alebo Buček, Reháč, Tvrdoň 2010. Niektoré vyššie spomenuté práce skúmali taktiež vývoj regionálnej politiky v dlhšom časovom období (napr. Samson a kol. 2001, Rajčáková 2005, Michaeli, Matlovič, Ištók a

kol. 2010). Hodnotením dopadov regionálnej politiky EÚ založenej na báze využívania prostriedkov zo štrukturálnych fondov a skúmaním konvergentných, resp. divergentných procesov v regionálnej štruktúre EÚ sa zaoberali napr. Flores 2008 alebo Busillo et al. 2010. Fungovanie regionálnej politiky v 90. rokoch na Slovensku, teda v prvých rokoch jeho existencie, skúmal napr. Búšik 1998. O regionálnej a štrukturálnej politike EÚ v kontexte financovania jednotlivých politík EU pojednávajú Fiala, Krutílek, Pitrová 2018.

1.2 Fondy Európskej únie ako nástroje regionálnej politiky

Ak sa pozrieme na charakteristiku regionálnej politiky môžeme konštatovať, že patrí medzi aktivity s najvyššou prioritou. Percentuálny podiel aktivít regionálnej politiky z hľadiska rozpočtu EÚ predstavuje okolo 35% a z hľadiska hierarchizácie predstavuje druhú najvýznamnejšiu kategóriu výdavkov.

Z hľadiska definovania regionálnej politiky uvádzame definíciu podľa nás veľmi výstižnú. Kľúčovým princípom podľa P. McAleavey (1998) je všeobecne presvedčenie, že verejný sektor má z ekonomických a sociálnych dôvodov úlohu intervenovať na trhu, aby došlo ku zníženiu regionálnych disparít, vznikajúce ako dôsledok pôsobenia trhových síl. Inými slovami povedané trh je kľúčovým atribútom na rozvoj regiónov, znižovanie nezamestnanosti a stieranie hraníc medzi regiónmi navzájom. Práve moc, ktorou disponujú predstavitelia vlád má byť nápomocnou pri geografickej distribúcii akýchkoľvek ekonomických aktivít.

Fundamentom pre vznik regionálnej politiky EU sa viaže na niekoľko aspektov ako sú ekonomické, sociálne, politické a ekologické, ktoré sa sú súčasťou regionálnej politiky EÚ v neskoršom období (Dobřík – Rýsová, 2014). Aký však bol hlavný cieľ vzniku regionálnej politiky EÚ. Ako sme už uviedli vyššie, kľúčové bolo dosiahnuť zvýšenie ekonomickej a sociálnej súdržnosti, čo má mať za následok stieranie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi členských krajín. Podpora regionálnej politiky inými slovami povedané znamená verejnú podporu firiem a podnikateľského sektora, ktorí sa rozhodnú umiestniť svoju výrobu, podnik vo vybranej oblasti. Tým dochádza k povzbudeniu ekonomickej aktivity na strane jednej a na strane druhej dochádza k poklesu nezamestnanosti a k zníženiu sociálnych výdavkov (Kapošváryová – Kreuzbergerová, 2000). Neopomenuteľným faktorom či dôvodom je samotné zblížovanie ekonomík jednotlivých členov EÚ, ktoré vyúsťujú do nevyhnutnosti fungovanie menovej ekonomiky (Marek – Kantor, 2009).

Vplyv na regionálnu politiku a rozdielnosť majú prírodno-geografické podmienky, sociálno-ekonomický potenciál regiónov predovšetkým v súvislosti s jeho rozsahom a kvalitou, heterogenita historických, ekonomických faktorov ale i spoločenského potenciálu (Wokoun, a kol., 1997). Všetky uvedené atribúty sú v štruktúre národnej ekonomiky a hospodárstva štátu, spôsobujú rôznorodosť ekonomických, sociálnych a v súčasnosti aj ekologických podmienok jednotlivých regiónov. V tejto súvislosti je dôležitá otázka priestorovej štruktúry krajiny. Regionálny charakter krajiny sa rôzni

vzhľadom na kapitál a potenciál, ktorým disponujú. Predovšetkým ide o historický, geografický, sociálno-ekonomický a spoločenský a v neposlednom rade ľudský potenciál a s tým súvisiaci rozvoj. Neopomenuteľnou je otázka infraštruktúry a jej rozširovanie na územia, kde doposiaľ svoju úlohu neplnila resp. nemohla plniť v zodpovedajúcej miere.

Existencia regionálnych disparít na všetkých úrovniach t.j. národná, regionálna či miestna sú kľúčové a determinujúce pri procese riadenia a implementácie ekonomického rozvoja regiónov a oblastí s rozdielnymi sociálno-ekonomickými podmienkami. V konečnom dôsledku rozdielne sociálno-ekonomické podmienky sa prejavujú v heterogenite jednotlivých regiónov (Buček, 2010).

Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné sa bližšie pozrieť na štrukturálne fondy pričom je kľúčové si ich vymedziť a charakterizovať. Ako sme v predchádzajúcej časti uviedli, našu pozornosť budeme samostatne venovať štrukturálnym fondom EÚ ako jednej zo skupiny fondov a nástrojov regionálnej politiky.

Vyššie sme charakterizovali štrukturálnu politiku z ktorej jednoznačne vyplýva, že jej cieľom je implementácia princípu solidarity a kohéznosti. Inými slovami povedané kľúčovou úlohou štrukturálnej politiky je dosiahnuť vyrovnanie rozdielov medzi bohatými na jednej strane a chudobnými štátmi /regiónmi či oblasťami/ na strane druhej a dosahovať tak základný princíp zjednotenej Európy.

Štrukturálna politika a štrukturálne fondy ako nástroj sa zo svojej podstaty priamo zameriavajú na znižovanie rozdielov medzi regiónmi ako aj znižovanie znevýhodnených regiónov či oblastí členských štátov. V tomto kontexte Wokoun a kol. (2011) poznamenáva úlohou regionálnej a štrukturálnej (t.j. politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti) je pomoc pri plnení úloh, ich cieľom je znižovať disparity medzi nimi a ako katalyzátor aktivovať ekonomický, sociálny a teritoriálny rozvoj EÚ. Prostredníctvom štrukturálnych fondov je zabezpečený udržateľný rozvoj, rast a konvergencia (Nové partnerství pro soudržnost, EK, 2004). Inými slovami povedané jedná sa o politiku, ktorej hlavným cieľom je poskytnúť členským štátom finančné prostriedky na zabezpečenie ekonomického a sociálneho rozvoja a priblížiť sa tak ku vyspelým krajinám.

Základom a fundamentom regionálnej politiky a štrukturálnej politiky zároveň sú štrukturálne fondy, ktoré sa čerpajú členskými štátmi v rámci niekoľkoročných cyklov nazývaných ako programové obdobie (Euro info, 2012). To aké budú priority a načo sa finančné prostriedky budú čerpať zase definuje strategický dokument (napr. Národný strategický referenčný rámec) vypracúvaný každou členskou krajinou EÚ.

Regióny s trvalo udržateľným rozvojom, ktoré sa vyznačujú vlastnými historickými, kultúrnymi aspektmi a hospodársko-sociálnou úrovňou (Clark, 2008), čím sa stávajú prijímateľmi pomoci štrukturálnych fondov. Disparity a nevyrovnanosť medzi regiónmi boli prekážkami pri realizácii európskej integrácie a Európske spoločenstvo poskytuje rôzne nástroje na riešenie problémov. V tomto kontexte v rámci pomoci boli vytvorené štrukturálne fondy ako systém finančných nástrojov zabezpečujúcich vyrovnanie regionálnych rozdielov v rámci krajín EÚ (Bachtler, 2016).

Fondy EÚ v sebe integrujú širokú škálu finančných nástrojov a nástrojov technickej pomoci. Ich hlavným cieľom je zabezpečiť podporu hospodárskeho rastu členských štátov, zlepšenie vzdelanosti obyvateľov členských štátov a v neposlednom rade znižovanie sociálnych nerovností, isté fondy EÚ zase pomáhajú kandidátskym štátom pri ich príprave na vstup do EÚ (Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011).

1.3 Regionálna politika Slovenskej republiky v kontexte Európskej únie

V súčasnosti sa SR nachádza v pomerne fragmentovanej spoločnosti, ktorá má svoje územie, jej sídla a sociálno-ekonomickú projekciu a horizontálnu sociálno-priestorovú diferenciáciu ako aj vertikálnu sociálno-ekonomickú polarizáciu. Súčasnnosť nám dokazuje, že vyššie uvedené dimenzie sa vo všeobecnosti nachádzajú v tých istých regiónoch a oblastiach, pričom dochádza ku komplikáciám v kontexte rozvojových príležitosti v týchto oblastiach čo si vyžaduje systémové riešenie. Inými slovami povedané regionálna politika sa realizuje v relatívne roztrieštenej spoločnosti či území. V SR existuje mnoho oblastí so špecifickými problémami. Prejavom toho je sociálno-priestorová diferenciácia a sociálno-ekonomická polarizácia. Ide napríklad o typy diverzifikovanej štruktúry s nedostatočnou a zastaranou hospodárskou štruktúrou v kombinácii s nedostatočne rozvinutou technickou infraštruktúrou a vysokým podielom problematických skupín obyvateľstva ovplyvnených premenou zbrojárskeho priemyslu a stratou domácich trhoch. Špecifickou oblasťou je rovnako aj morálne zastaraná vedecko-výskumná infraštruktúra. Disproporcie problémov regiónov obmedzuje rozvoj potenciálu takýchto regiónov, preto je potrebná jeho systémová a komplexná pomoc vo forme opatrení (Krnáč - Kožiak - Liptáková, 2008). Na Slovensku, ako sme už vyššie uviedli je prítomných mnoho regiónov so špecifickými problémami, čo spôsobuje vylúčenie regiónov a dôsledok vzniku chudoby či socio-demografické problémy.

Územná štatistická jednotka označovaná ako NUTS (*La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*, v preklade Nomenklatúra územných štatistická jednotka) zadaná Štatistickým úradom EÚ slúži na posúdenie a hodnotenie potrieb regiónov ako aj relevantnosť a vhodnosť jednotlivých nástrojov regionálnej politiky EÚ pre konkrétne regióny. Hlavným cieľom územnej štatistickej jednotky NUTS znamenalo zadanú klasifikáciu územných jednotiek v rámci jednotlivých krajín EÚ. Prostredníctvom metodiky NUTS dochádza ku štatistickej analýze, monitorovaniu sociálno-ekonomickej situácie v regiónoch krajín EÚ. NUTS prináša štatistické údaje na účely prípravy, monitorovania a súvisiacim hodnotením regionálnej politiky EÚ. Prostredníctvom NUTS sa regióny klasifikujú do piatich kategórií (NUTS I, II, III, IV a V), kde NUTS I, II a III sú definujú regionálne úrovne a NUTS IV a NUTS V definujú miestnu úroveň.

Územie SR je v súlade s vyššie definovanou metodikou NUTS klasifikované do piatich kategórií. V nasledujúcej tabuľke uvádzame klasifikáciu regiónov podľa regiónu resp. systematizácia územia do ktorého označenia spadá.

Tabuľka 1 Klasifikácia regiónov / území Slovenskej republiky podľa metodiky NUTS

Klasifikácia podľa NUTS	Región / územie	Celkom
NUTS I	Slovensko	1
NUTS II	Bratislavský kraj Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko	4
NUTS III	kraje Slovenska	8
NUTS IV	okresy Slovenska	79
NUTS V	obce Slovenska	2883

Zdroj: Národný strategický referenčný rámec SR 2007 – 2013, vlastné spracovanie

Pokiaľ ide o pridelovanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov, svoju mimoriadnu dôležitosť zastáva úroveň NUTS II. Podľa klasifikácie NUTS II. patrí regiónom (Babitz - Havran, 2005). Regióny patriace do NUTS I. v našom prípade t.j. celé územie SR sa môžu uchádzať o čerpanie finančných prostriedkov z Kohézneho fondu. O finančné prostriedky zo štrukturálnych sa na základe politiky EÚ môže uchádzať každý

región patriaci do NUTS II. Možnosť čerpania finančných prostriedkov z ERDF majú regióny, ktoré patria do NUTS III, v podmienkach SR sú to vyššie územné celky (Ministerstvo financií, 2010). V prípade, že sa zameriame na klasifikáciu NUTS v kontexte SR je potrebné uviesť, že v súlade NUTS II má Bratislavský kraj samostatné postavenie keďže sa jedná o iný charakter regiónu v porovnaní so zvyškom SR, najmä pre geografickú pozíciu, ekonomickú výkonnosť či konkurencieschopnosť (NSRR 2007 – 2013, 2011).

Obrázok 1 Členenie územia Slovenskej republiky na regióny podľa metodiky NUTS

Zdroj: Národný strategický referenčný rámec SR 2007 – 2013

1.4 Princípy regionálnej politiky Európskej únie

Regionálna politika ako jedna z kľúčových politík EÚ je postavená na základných kľúčových princípoch. Tieto princípy sú reflektované a implementované v samotnom procese poskytovania pomoci (Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011). Princípy regionálnej politiky EÚ sa postupne s jej vývojom menili. Pre využívanie fondov EÚ bolo definovaných päť hlavných princíпов. Prvým princípom je princíp programovania, druhým je koncentrácia (tzv. zásada koncentrácia úsilia), tretím je partnerstvo tzv. komplementarita, štvrtým je princíp adicionality označovaná ako doplnkovosť a poslednou je princíp monitorovania a vyhodnotenia. Avšak regionálna politika sa okrem uvedených kľúčových princíпов riadi aj doplnkovými princípmi, slúžiacimi ako podpora hlavných. Jedná sa o nasledovné princípy: princíp subsidiarity, koordinácie a harmonizácie, integrácie, konvergenencie, kompatibility a proporcionality (Marek – Kantor, 2009). Pre bližšiu charakteristiku princíпов regionálnej politiky sa budeme opierať o autorov Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011; Marek - Kantor, 2009).

Programovanie

Programovanie je jeden z hlavných princíпов regionálnej politiky EÚ, ktorý je založený na skutočnosti alokovania štrukturálnych fondov na základe 7-ročných multi-sektorových plánov regionálneho rozvoja. Hlavným cieľom princípu programovania je zabezpečenie najkomplexnejšieho riešenia v otázke regionálnych problémov krajín. Zároveň dbá na to, aby finančné prostriedky neboli nekonceptne pridelené na parciálne projekty. V najideálnejšej rovine by vyústením mal byť ucelený a integrovaný program s dlhodobjším časovým horizontom na jeho realizáciu.

Koncentrácia

Ako sme už vyššie uviedli druhým z kľúčových princíпов je princíp *koncentrácie*. Tento princíp sa zameriava na to, aby výdavky štrukturálnych fondov boli cielené do tých oblastí, ktoré zápasia s najväčšími štrukturálnymi disparitami. Európska komisia spolu s členskými štátmi prioritizuje podľa cieľov to, o ktoré regióny sa jedná. Tým, že sa aplikuje princíp koncentrácie dochádza k vyššej efektivite a účelnosti vynaložených prostriedkov s vyústením do prehľadnejšieho monitorovania a kontroly.

Partnerstvo

Ďalším z determinujúcich princíпов regionálnej politiky je princíp *partnerstva*. Na realizáciu tohto princípu je žiaduca aktívna participácia Európskej komisii a zodpovedných regionálnych a miestnych štruktúr a orgánov na strane jednej a na strane druhej

kompetentných nevládných aktérov ako sociálnych tak aj ekonomických partnerov. Ich participácia sa odzrkadľuje na všetkých etapách procesu súvisiacich s administráciou štrukturálnych fondov t.j. plánovanie, implementácia, riadenie, monitorovanie a hodnotenie. Za partnerov, ktorí majú aktívne participovať považujeme nasledovné orgány a subjekty: miestne, regionálne a ďalšie orgány verejnej moci, hospodársky a sociálni partneri a iné subjekty zastupujúce občiansku spoločnosť.

Adicionalita

Štvrtým princípom regionálnej politiky je princíp *adicionality*, ktorý nazývame aj ako princíp doplnkovosti. Uvedený princíp je založený na tom, že finančné prostriedky, ktoré sú poskytnuté z fondov EÚ, majú byť výlučne doplnkom a podporovať výdavky zo strany príjemcov podpory.

Monitorovanie a vyhodnotenie

Posledným princípom je princíp monitorovania a vyhodnotenia, ktorého význam neustále narastá. Snahou princípu je čo najvyššia efektivita pri vynakladaní finančných prostriedkov, ktorá je priebežne sledovaná a vyhodnocovaná. Je realizovaná tromi spôsobmi a to: ex ante označované ako predbežne hodnotenie, interim ako strednodobé hodnotenie a ex post ako hodnotenie následné.

2. Ciele Európskej regionálnej politiky

Európska regionálna politika prešla od svojho vzniku niekoľkými zmenami, čo znamenalo isté dopady na priority a ciele. Všeobecné ciele regionálnej politiky EÚ možno podľa autorov Wokoun - Mates - Kadeřábková (2011) sumarizovať nasledovne. Prvým cieľom je zníženie rozdielov životnej úrovne obyvateľov jednotlivých regiónov a zaistenie relatívne vyváženého ekonomického a sociálneho vývoja s prospechom a dosahom pre čo najväčší počet obyvateľov EÚ. Druhý je zameraný na predchádzanie novým výrazným regionálnym problémom spôsobeným štrukturálnymi zmenami v európskom a svetovom hospodárstve.

2.1 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2004 - 2006

Regionálna politika od svojho vzniku prešla množstvom zmien, ktoré mali vplyv na definovanie priorít a cieľov. V programovacom období 2004 – 2006 sa pomoc na rozvoj regiónov realizovala v EÚ prostredníctvom už spomínaných štrukturálnych fondov. Veľká časť (až 94 %) štrukturálnych fondov bola zameraná na tri prioritné ciele:

CIEĽ 1: Pomoc zaostávajúcim regiónom (cca 70 % finančných prostriedkov z alokácie). Vzťahovala sa na regióny na úrovni NUTS II, v ktorých HDP na obyvateľa, meraný paritou kúpnej sily za posledné tri roky, je menší ako 75 % priemeru EÚ.

Zdroje pre Cieľ 1 – Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond.

V prípade Slovenska boli oprávnené čerpať pomoc zo štrukturálnych fondov v rámci Cieľa 1 všetky regióny okrem Bratislavského kraja. V Bratislavskom kraji je možné čerpať pomoc iba v rámci Cieľa 2 a Cieľa 3.

CIEĽ 2: Podpora ekonomickej a sociálnej konverzie v oblastiach so štrukturálnymi problémami (cca 18 % finančných prostriedkov z alokácie). Vzťahovala sa na podporu ekonomickej a sociálnej konverzie v priemyselných, vidieckych, mestských oblastiach a v oblastiach závislých od rybolovu, ktoré majú štrukturálne problémy.

Zdroje pre Cieľ 2 – Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond.

V rámci Cieľa 2 je možné čerpať pomoc zo štrukturálnych fondov len na území Bratislavského kraja.

CIEĽ 3: Modernizácia vzdelávania a podpora zamestnanosti (cca 12 % finančných prostriedkov z alokácie)

Modernizovanie systémov vzdelávania a podpora zamestnanosti. Nástroje podporované v rámci Cieľa 3 boli určené celej EÚ okrem tých regiónov, na ktoré sa vzťahuje Cieľ 1 v rámci vyrovnávacích programov. Zdroje pre Cieľ 3 – Európsky sociálny fond.

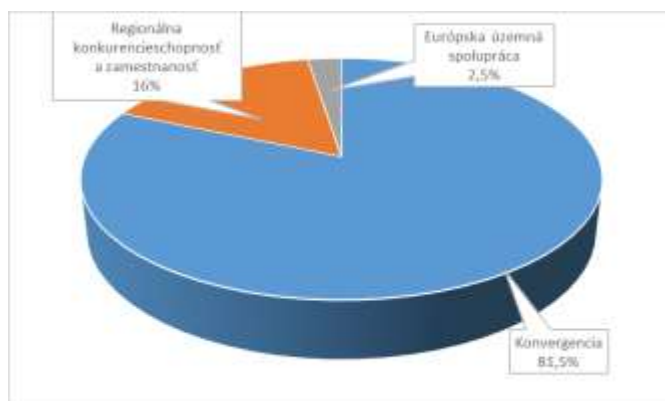
V rámci Cieľa 3 je možné čerpať pomoc zo štrukturálnych fondov len na území Bratislavského kraja.

2.2 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2007 - 2013

V programovom období 2007 – 2013 je v porovnaní s predchádzajúcim programovacím obdobím zdôraznený aj kľúčový ekonomický a sociálny rast s úlohou vytvárania viac pracovných miest vo všetkých regiónoch a obciach EÚ. Európska regionálna politika a rozvoj v programovom období 2007 – 2013 stoja na troch kľúčových pilieroch - cieľoch:

- Konvergencia
- Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť
- Európska územná spolupráca (Regionálna politika EÚ, 2007).

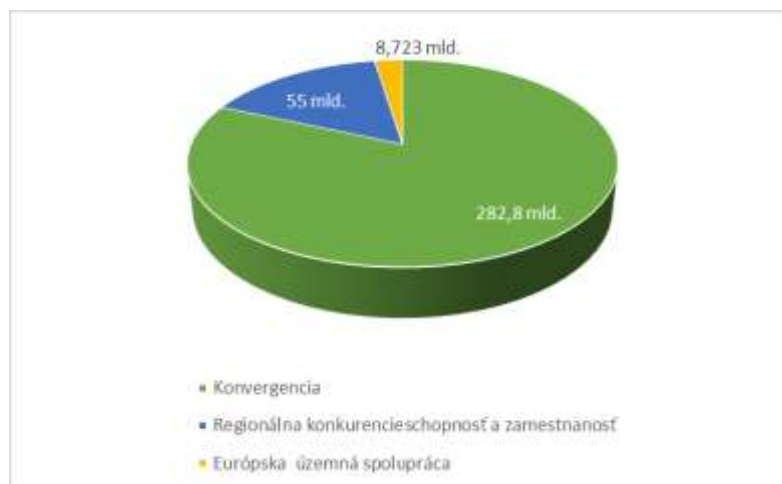
Graf 1 Rozdelenie štrukturálnych fondov v programovom období 2007 - 2013

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pre kohéznú politiku bolo celkovo vyčlenených cca 347, 41 mld. Eur. Ak sa pozrieme na jednotlivé položky, bude to vyzerat' nasledovne. Graf nižšie.

Graf 2 Rozdelenie finančných prostriedkov v mld. Eur. podľa jednotlivých cieľov

Zdroj: Vlastné spracovanie

Cieľ Konvergencia

Prvý cieľ v programovom období 2007 – 2013 je označený ako cieľ konvergencia zameriavajúci sa najmenej rozvinuté členské štáty a regióny. Zmyslom cieľa konvergencia je podpora pri zlepšovaní podmienok a podpora k tomu smerujúcich aktivít s výsledkom zblížovania najmenej rozvinutých regiónov. V najmenej rozvinutých regiónoch sa teda snaží stimulovať rast a zamestnanosť. EÚ pre cieľ konvergencia zadefinovala, že sa jedná o oblasti, ktorých HDP je menší ako 75% priemeru EÚ. Zdrojom financovania je EFRR, ESF, Fond súdržnosti (Kohézny fond). Pre cieľ konvergencia je kľúčová:

- inovácia,
- znalostná spoločnosť,
- prispôsobivosť na hospodárske a sociálne zmeny
- kvalita životného prostredia
- účinná administratíva.

V programovom období cieľ konvergencia možno diferencovať do štyroch oblastí diferencujúcich prvkov. EÚ boli vymedzené krajiny, ktoré sú:

- spôsobilé pre cieľ konvergencia
- regióny spôsobilé na prechodný režim cieľa konvergencia (phasing-out)
- štáty spôsobilé na financovanie z Fondu súdržnosti (Kohézneho fondu)
- štát spôsobilý na prechodný režim z Fondu súdržnosti (Kohézneho fondu)

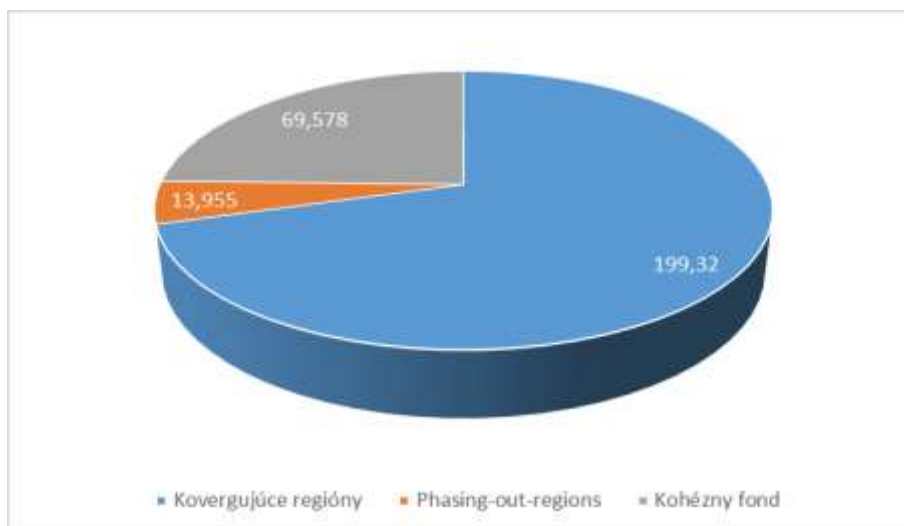
Obrázok 2 Spôsobilosť pre cieľ konvergencia

Spôsobilosť pre cieľ konvergencia		
	2000 – 2006	2007 – 2013
Cieľ 1	<p>Regióny úrovne NUTS 2, ktorých hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa je nižší ako 75 % priemeru Spoločenstva</p>	<p>Bez zmeny</p>
	<p>Prechodná podpora pre regióny v oblastiach, ktoré boli spôsobilé pre regionálne ciele obdobia 1994 - 1999, ale ktoré neboli spôsobilé v období 2000 - 2006 pre cieľ 1 („phasing-out“)</p>	<p>Doplnená prechodná podpora do roku 2013 pre regióny, ktoré boli spôsobilé pre cieľ konvergencia, ak by strop zostal na 75 % priemerného HDP EÚ-15, a nie EÚ-25</p> <p>Zodpovedá prechodnej podpore cieľa regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť (pozri strana 18)</p>
Fond súdržnosti	<p>České štáty, ktorých hrubý národný dôchodok (HND) na obyvateľa je nižší ako 90 % priemeru Spoločenstva.</p>	<p>Bez zmeny</p> <p>Doplnená prechodná podpora pre štáty, ktoré by boli spôsobilé pre Fond súdržnosti, ak by strop zostal na 90 % priemerného HND EÚ-15, a nie EÚ-25.</p>

Zdroj: Vlastné spracovanie

Ak sa pozrieme na demografickú rovinu EÚ, ktorú tvorí 28 členských štátov, cieľ konvergencia sa vzťahuje na 84 regiónov nachádzajúcich sa v 17 členských krajinách s počtom obyvateľov 154 miliónov. Celkovo v týchto krajinách predstavuje menej ako 75% priemeru HDP ostatných krajín. Ďalších 16 regiónov s počtom obyvateľov 16,4 mil. nepatrne presiahlo túto úroveň HDP v tzv. prechodnej fáze (Regionálna politika v EÚ).

Graf 3 Rozdelenie finančných prostriedkov pre cieľ konvergencia v mld. eur.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť

Druhý cieľ v programovom období 2007 – 2013 je označený ako cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť zameriavajúci sa oblasti bez rozdielu, ktoré pre cieľ konvergencia je obmedzená. Inak povedané krajiny ktoré sú nespôsobilé pre cieľ konvergencia (regióny NUTS1¹ a NUTS2) sú zapojené do cieľa konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Zmyslom cieľa konkurencieschopnosť a zamestnanosť je posilňovanie konkurencieschopnosti a príťažlivosti regiónov prostredníctvom:

- inovácií (inovačných projektov)
- zlepšovania životného prostredia
- posilňovanie zamestnanosti podpora (investícia do ľudských zdrojov).

EÚ pre cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť zadefinovala, že sa jedná o oblasti, regióny štátov, ktorých nominálna úroveň hrubého domáceho produktu HDP je väčšia ako 75% priemeru EÚ. Uvedení cieľ je možné plniť pri predvídaní hospodárskych a sociálnych zmien. Zdrojom financovanie je EFRR, ESF.

Obrázok 3 Spôsobilosť pre cieľ konkurencieschopnosť a zamestnanosť

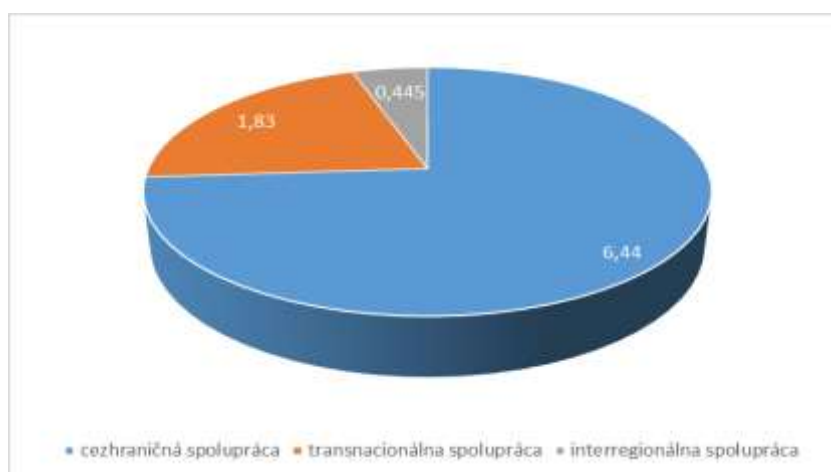
¹ Eurostat koncom 90. rokov zadefinoval a začal používať označenie nomenklatúrnych štatistických jednotiek (Nomenclature des unités territoriales Statistiques), čím vznikla hierarchická úroveň označovaných ako NUTS 0 až NUTS 5 s nasledovnými označeniami: NUTS 0, NUTS I (3 000 - 7 000 tis. obyvateľov), NUTS II (3 000 - 800 tis. obyvateľov), NUTS III (150 – 800 tis. obyvateľov), NUTS IV a NUTS V.

Spôsobilosť pre cieľ regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti		
2000 – 2006		2007 – 2013
Cieľ 2: priemyselné, vidiecke, mestské alebo rybárske oblasti, ktoré zodpovedajú určitému počtu kritérií. Strop populácie Spoločenstva na úrovni 18 %	•••	Všetky regióny, ktoré nie sú kryté cieľom konvergencie alebo prechodnou podporou (regióny NUTS 1 alebo NUTS 2 podľa členských štátov)
Cieľ 3: všetky regióny mimo cieľ 1		
Prechodná podpora bývalého cieľa 1 (nazvaná „phasing-out“)	•••	Prechodná podpora pre regióny NUTS 2, ktoré boli kryté cieľom 1, ale ktorých HDP prekračuje 75 % priemerného HDP v EÚ-15 (nazvaná „phasing-in“), pozri zoznam nižšie

Zdroj: Vlastné spracovanie

V EÚ, ktorú tvorí celkovo 28 členských štátov pre cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť je oprávnených operovať 168 regiónov s počtom obyvateľov 314 miliónov. Súčasťou nich sú „phasing-in-regions“ ktorých je 13 s počtom obyvateľov 19 miliónov, ktoré dostanú mimoriadne finančné prostriedky. Pre tento cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť bolo určených 55 miliárd Eur. Z ktorých tzv. „phasing-in-regions“ disponujú s 11,409 miliardami Eur. Celková výška finančných prostriedkov je pre tento cieľ vyčlenených 16% prostriedkov určených regiónom v 19 členských krajinách (Regionálna politika v EÚ).

Graf 4 Rozdelenie finančných prostriedkov pre cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť v mld. eur.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Cieľ Európska územná spolupráca

Tretí cieľ v programovacom období 2007 – 2013 je označený ako cieľ Európska územná spolupráca. Kľúčovou úlohou je posilniť spoluprácu na cezhraničnej a interregionálnej úrovni. Zmyslom cieľa Európska územná spolupráca je tak podpora cezhraničnej, interregionálnej a transnacionálnej spolupráce realizovaných prostredníctvom kooperácie regionálnych a miestnych iniciatív ako aj podpora výskumu a výmena skúseností medzi regiónmi a členskými štátmi EÚ navzájom. Inak povedané kľúčové je dosiahnuť integrovaný územný rozvoj a medziregionálnu spoluprácu. EÚ cieľ Európska územná spolupráca zadefinovala ako doplnkový cieľ pre oba vyššie uvedené ciele, zo zdroja ERDF. Pre cieľ Európska územná spolupráca je kľúčové:

- mestský, vidiecky a pobrežný rozvoj
- rozvoj hospodárskych vzťahov
- podpora vzniku malých a stredných podnikov
- výskum, vývoj, znalostná spoločnosť, životné prostredie, integrované vodohospodárstvo.

2.3 Ciele Európskej regionálnej politiky v programovom období 2014 - 2020

Prostredníctvom implementácie finančných prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) má dôjsť v rámci programového obdobia 2014 - 2020 v SR k napĺňaniu cieľa, ktorým je posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v rámci EÚ. Tieto ciele majú byť dosiahnuté najmä prostredníctvom znižovania rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov a zaostalosti najviac znevýhodnených regiónov. Ciele politiky súdržnosti, ktoré sú stanovené v nariadeniach EÚ na programové obdobie 2014 – 2020, sú:

- a) cieľ Investovanie do rastu a zamestnanosti,
- b) cieľ Európska územná spolupráca.

3. Nástroje Európskej regionálnej politiky

Na vyrovnanie regionálnych rozdielov v rámci EÚ bol vytvorený systém finančných nástrojov. Fondy EÚ tvoria jadro regionálnej politiky EÚ a ich základným poslaním je vyrovnávať rozdiely medzi ekonomicky silnými a zaostávajúcimi regiónmi. Ciele kohéznej politiky EÚ sú implementované prostredníctvom nástrojov tejto politiky. Základnými nástrojmi sú finančné nástroje t.j. podpora štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu. Okrem toho nástroje zahŕňajú aj úvery a záruky Európskej investičnej banky a ďalšie

finančné nástroje. Podpora regionálneho rozvoja je realizovaná formou priamej podpory ako sú rôzne grantové schémy založené na nenávratnom finančnom príspevku z fondov EÚ. Ďalej je to forma návratného finančného príspevku alebo pôžičky poskytované Európskou investičnou bankou alebo finančných nástrojov tzv. finančného inžinierstva (Vyrostopová, 2010).

3.1 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2004 - 2006

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF)

ERDF bol zameraný na rozvoj najmenej rozvinutých regiónov EÚ. Financoval infraštruktúru, investície do tvorby pracovných príležitostí, miestne rozvojové projekty a pomoc malým firmám. V rokoch 2004 – 2006 sa ERDF v SR podieľal v rámci Cieľa 1 na financovaní opatrení Operačného programu Základná infraštruktúra a na financovaní opatrení v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby na financovaní opatrení Cieľa 2.

Európsky sociálny fond (ESF)

ESF mal za cieľ pomáhať najmä v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti a voľného pohybu pracovných síl. Podporoval návrat nezamestnaných a znevýhodnených skupín obyvateľstva do pracovného života, a to predovšetkým financovaním odbornej prípravy a systému podpory zamestnávania týchto skupín. V rokoch 2004 – 2006 sa ESF v SR v rámci Cieľa 1 podieľal na financovaní opatrení v Sektorovom operačnom programe Ľudské zdroje a na financovaní opatrení v rámci Cieľa 3.

Kohézny fond (KF)

KF bol vytvorený v roku 1993 ako nástroj na podporu najmenej prosperujúcim štátom EÚ. Podporu z Kohézneho fondu mohli čerpať členské štáty, ktorých HDP na obyvateľa nepresahoval 90 % priemeru krajín EÚ. Na rozdiel od štrukturálnych fondov bol určený štátom ako celkom, t.j. nie jednotlivým regiónom. Prostriedky zo štrukturálneho fondu boli poskytované na veľké infraštruktúrne projekty, najmä v oblasti dopravy a životného prostredia. V SR nadväzoval KF na predvstupový fond ISPA. V rokoch 2000 až 2006 (rozpočtové obdobie EÚ) dosiahol ročný rozpočet KF 2,5 mld. EUR, čo predstavovalo spolu 18 mld. EUR na obdobie siedmich rokov. Pre SR bola potvrdená výška prostriedkov z KF na skrátené programové obdobie 2004 – 2006 v celkovej výške 576,13 mil. EUR.

3.2 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2007 - 2013

V programovom období 2007 – 2013 došlo k zjednodušeniu systému čerpania prostriedkov regionálnej politiky EÚ, výsledkom čoho je zníženie počtu nástrojov (Výrostová, 2010). V uvedenom programovom období sa jednalo o nasledujúce fondy EÚ: Štrukturálne fondy, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD), Fond súdržnosti (CF), Európsky rybársky fond (EFF), Komunitárne programy, Fondy predvstupovej pomoci, Fond solidarity (EUSF), Finančné nástroje regionálnej politiky (Abeceda fondů EU 2007 – 2013, 2007, Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropske unie, 2009). Kľúčovou úlohou nástrojov regionálnej politiky je pomoc pri zmierňovaní negatívnych následkov integračného procesu jednotlivých členských krajín EÚ. Často krát sú spájané s nevyhnutnosťou reštrukturalizáciou zastaraného priemyslu alebo spoločnou hospodárskou politikou. Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2007 – 2013 boli nasledovné:

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (European Agricultural Fund for Rural Development) je fondom na podporu poľnohospodárskej politiky ako podporný finančný a garančný nástroj na rozvoj vidieka. Uvedený fond sa stal náhradou za Európsky poľnohospodársky podporný a záručný fond (EAGGF), ktorý bol prítomný do roku 2006 ako nástroj predchádzajúceho programového obdobia 2004-2006 a patril do skupiny štrukturálnych fondov. Fond poskytoval podporu v oblasti modernizácie a zlepšovania štruktúry ekonomických aktivít v poľnohospodárstve a vidieka. Ako sme už uviedli jeho činnosť bola aktívna do roku 2006 a v nasledujúcom programovacom období 2007-2013 nebol zaradený do skupiny štrukturálnych fondov a bol nahradený Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka. Finančné prostriedky Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka slúžia na:

- zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva
- podpora environmentálnych projektov a novo vznikajúcich podnikov na vidieku
- podpora multifunkčného poľnohospodárstva a orientácia na nepotravinárske využitie poľnohospodárskej produkcie a politiky rozvoja vidieka (Financing the Common Agricultural Policy, 2018)

Fond súdržnosti alebo inak nazývaný *Kohézny fond* (*Cohesion fund*) bol založený v roku 1993 na základe Maastrichtskej zmluvy s cieľom poskytovať pomoc vybraným

štátom EÚ. Kohézny fond nepatrí medzi štrukturálne fondy (Cohesion Fund, 2018). Jeho cieľom je posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť v zmysle trvalo udržateľného rozvoja štátu. Kohézny fond je určený na priame financovanie konkrétnych veľkých projektov vo vybraných oblastiach ako napríklad v oblasti životného prostredia, rozvoja dopravy, oblasti energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie. Inými slovami povedané zameriava sa na štát ako celok. Podmienkou ale čerpania z Kohézneho fondu je aby hrubý národný dôchodok na obyvateľa (HNP) neprekročil 90 % priemeru a mal zostavený program, ktorý vedie k splneniu podmienok hospodárskeho zblížovania čiže má zostavený konvergenčný program.

Európsky fond regionálneho rozvoja – European Regional Development Fund (ERDF). Úlohou tohto fondu je implementácia finančných prostriedkov pre zaistenie hospodárskeho a sociálneho rozvoja krajín s cieľom znížiť disparity znevýhodnených regiónov. Jedná sa o regióny so ekonomickou a sociálnou konverziou. Fond sa zameriava na projekty podporujúce: malé a stredné podniky; rozvoj infraštruktúry; investície či miestny rozvoj. Konečným cieľom financovania z fondu je zachovať existujúce pracovné miesta a vytvoriť nové pracovné miesta, čo je predpokladom podpory spoločnosti v kontexte trvalo udržateľného rozvoja (European Regional Development Fund, 2017).

Európsky rybársky fond (European Fisheries Foud) (EFF) nahradzuje v programovacom období 2007 – 2013 Finančný nástroj na podporu rybolovu (FIFG), ktorý bol založený v roku 1993, čím sa stal novým nástrojom spoločnej rybárskej politiky. Pôvodný finančný nástroj mal za cieľ financovanie rozvoja prímorských regiónov a rybárskeho priemyslu. Hlavným cieľom EFF je zaistenie európskeho rybolovu a aquakultúry. Jeho úlohou je:

- podporovať projekty vedúce k zvyšovaniu konkurencieschopnosti a ochrane, zlepšovania životného prostredia
- financovanie aktivít týkajúce sa morského a vnútrozemského rybolovu (The European fisheries fund (EFF) (2007-2013), 2017).

Európsky rybársky fond v programovacom období 2007 - 2013 vyčlenil finančné prostriedky vo výške 4,3 mld. Eur. Čerpanie finančných prostriedkov súvisí s vymedzením piatich priorít. Prvá sa týka prispôsobenia rybárskeho loďstva a s tými súvisiacou pomocou. Druhá sa týka spracovania a predaj produktov z rybolovu a aquakultúry. Tretia podpora organizáciám reprezentujúcich spoločné záujmy v rybárskom priemysle. Štvrtá

priorita sa viaže na trvalo udržateľných oblastí, ktoré sú závislé na rybolove. Posledná piata priorita sa týka technickej pomoci.

Úlohou *komunitárnych programov* je prehĺbovanie spolupráce a riešenie spoločných problémov ako členských tak aj kandidátskych štátov EÚ v oblastiach súvisiacich s politikami európskeho spoločenstva (Ďalšie komunitárne podporné programy, 2017). Tieto aktivity sú financované z rozpočtu EÚ prostredníctvom grantov. Programy sú podporované v oblastiach:

- vzdelania
- vedy a výskumu
- kultúry
- podpory malého a stredného podnikania
- rozvoja dopravnej a energetickej infraštruktúry
- informačnej spoločnosti, atď.

Pre programové obdobie 2007 – 2013 sa jednalo o programy:

- 7. rámcový program pre vedu a výskum
- Integrovaný akčný program celoživotného vzdelávania
- Kultúra 2007
- Mládež v akcii
- Médiá 2007
- LIFE +, atď.

Fond predvstupovej pomoci (Instrument for Pre-accession Assistance, IPA) je v porovnaní s predchádzajúcim obdobím novým nástrojom predvstupovej pomoci programového obdobia 2007-2013 nazývaný ako IPA (Nástroj predvstupovej pomoci (IPA), 2018). Nahradil nástroje PHARE, ISPA a SAPARD, Predvstupová pomoc Turecku a CARDS. Za hlavný cieľ IPA považuje EÚ pomoc pri príprave na vstup do členstva EÚ a pri zavádzaní noriem a legislatívy. IPA sa zameriava na oblasti:

- Prechodová pomoc
- Regionálna a cezhraničná spolupráca
- Regionálny rozvoj
- Rozvoj ľudských zdrojov a rozvoj vidieka

Ďalším významným fondom je *Európsky sociálny fond – European Social Fund (ESF)*, ktorý vznikol na základe Rímskych zmlúv v roku 1957. Z historického hľadiska je najstarší štrukturálny fond EÚ. Prostredníctvom tohto fondu EÚ zabezpečuje svoje strategické ciele do konkrétnych opatrení politiky zamestnanosti, zvýšenia potenciálu pracujúcich občanov, zlepšenia pracovných kompetencií či podpory vzdelávania. Z hľadiska podpory fond podporuje projekty smerujúce ku: zaradeniu nezamestnaných a znevýhodnených sociálnych jedincov alebo skupín na pracovný trh; boji proti dlhodobej nezamestnanosti; uľahčeniu integrácie mladých ľudí do pracovného procesu; adaptácii pracujúcich na procesy modernizácie v priemysle; vyrovnaniu príležitostí pre ženy a mužov a integráciu postihnutých osôb do pracovného života (Balko a kol., 2004).

Fond solidarity (European Union Solidarity Fund) bol založený po záplavách, ktoré spustošili strednú Európu a to nariadením Rady (ES) č. 2012/2002 11.októbra 2002 pre riešenie následkov z prírodných katastrof (EU Solidarity Fund, 2017). Pomoc z fondu solidarity je tak určená členským a prístupujúcim štátom EÚ postihnutými veľkými prírodnými katastrofami t.j. prírodné katastrofy presahujúce 0,6 % HDP. Ročný rozpočet Fondu solidarity sa pohybuje na úrovni 1 miliardy Eur.

Medzi *finančné nástroje regionálnej politiky* patria *JASPERS*, *JEREMIE*, *JESSICA* slúžiace členským štátom a regiónom zaviesť riadne a účinné riadenie fondov a lepšie využívať finančné nástroje (Národný strategický referenčný rámec 2007-2013, 2017). Inými slovami povedané jedná sa o využívanie kombinácie rôznych foriem financovania vrátane priamych dotácií. Na celom chode využívania finančných nástrojov sa podieľa a úzko je prepojená kooperácia medzi Európskou investičnou bankou, Európskou komisiou ako aj ďalšími finančnými subjektmi.

Predstavíme si jednotlivé finančné nástroje postupne:

JASPERS – cieľom je spoločná podpora projektov európskych regiónov medzi Európskou komisiou, Európskou investičnou bankou a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj. Kľúčovou úlohou je zhromaždenie odborných skúseností a pomoci pri príprave významných projektov.

JEREMIE – cieľom je spoločná iniciatíva Európskej komisie, Európskej investičnej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj pre mikropodniky až stredné podniky. Kľúčovou úlohou je

zlepšenie prístupu financovania smerujúcich k rozvoju podnikov (mikro, malých a stredných podnikov).

JESSICA – cieľom je spoločná iniciatíva Európskej komisie, Európskej investičnej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj pre udržateľne investície do mestských oblastí. Kľúčovou úlohou je podpora investícií s dlhodobým prínosom do mestských oblastí.

Fundamentom európskej regionálnej politiky je finančná solidarita a súdržnosť medzi regiónmi členských krajín EÚ. Finančná solidarita sa prejavuje v možnosti výdavkov vo viac ako 35% rozpočtu EÚ. Tie plynú vo forme príspevkov predovšetkým z bohatých členských štátov pre znevýhodnené regióny. Finančná solidarita je pozitívne vnímaná nielen pre tie krajiny, ktoré sa stávajú prijímateľmi ale aj pre tie, ktoré sú prispievateľmi najmä vo forme podpory podnikov, ktoré majú prospech z veľkých investičných projektov v najslabších regiónoch (Wokoun - Mates - Kadeřábková, 2011).

Vo všeobecnom fungovaní štrukturálnej politiky európskeho spoločenstva môžeme hovoriť o niekoľkých zásadných zmenách. V programovom období bol Európskou komisiou prijatý dokument ustanovujúci Strategické všeobecné zásady Spoločenstva (Politika soudržnosti pro podporu, EK, 2005). Preferencie regionálnej perspektívy ako aj riešenia disparít regiónov zmenili pochopenie a definíciu štrukturálneho prístupu. V tejto súvislosti sa dostáva do pozornosti kohézna politika označovaná ako politika súdržnosti čím je nahradená politika regionálna či štrukturálna politika. Hlavným zmyslom kohéznej politiky je rast v oblasti ekonomiky, konkurencieschopnosti a zamestnanosti tých regiónov, u ktorých je implementovaná a s tým súvisiacich priorit. Štrukturálne fondy prechádzajú zmenami v podobe vytvorenia Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vytvorenia Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu. Finančný nástroj pre riadenie rybného hospodárstva sa nahradí Európskym fondom pre rybné hospodárstvo a bude súčasťou neštrukturálnej, ale aj poľnohospodárskej a rybárskej politiky. Kohézny fond sa tiež podieľa na programovaní s cieľom dosiahnuť väčšiu synergiu pri intervencii jednotlivých fondov. Fondy naďalej pracujú s rešpektovaním zásad intervencie a ich počet rastie.

Príspevok z fondov spoločenstva je prepojený s operačnými programami a vypočíta sa buď z hľadiska celkových oprávnených výdavkov, vrátane verejných a súkromných výdavkov, alebo z hľadiska oprávnených verejných výdavkov. Realizácia projektov z Kohézneho fondu a štrukturálnych fondov je založená na decentralizácii bez kontrasignácii a schvaľovacieho procesu zo strany Európskej komisie (Bachtler, 2016).

Takmer všetky európske fondy a programy riadi priamo Európska komisia v Bruseli, ostatné fondy ako súčasť dohody o financovaní spravujú jednotlivé členské krajiny EÚ. Kategorizácia štrukturálnych fondov sa týka podporných opatrení pre regióny s disparitami. Medzi hlavných príjemcov patria obce, mestá, kraje či spoločenstvá vrátane verejných organizácií (Wallace – Wallace – Polak, 2005). Pre samosprávy je určený Európsky fond regionálneho rozvoja. Ďalej nástroje ISPA a Kohézneho fondu podporujú projekty so zameraním na subregionálne dopravné systémy a ochranu životného prostredia. Príjemcami vyššie spomenutých projektov sú predovšetkým štátne organizácie, kraje či spoločné subjekty. Na národnej úrovni operujú fondy vychádzajúce zo sektorových operačných programov. Tie sú v rámci Národného rozvojového plánu. Procesne je každý plán nastavený na určité plánovacie obdobie. Predvstupové programy (PHARE, ISPA a SAPARD) boli prítomné do r. 2004 a nevnímajú sa ako plánovacie obdobie. Prvé plánovacie obdobie bolo určené na roky 2004 - 2006 čím boli predvstupové programy zrušené. Druhé plánovacie obdobie bolo určené na roky 2007 - 2013. V súčasnosti plynie tretie plánovacie obdobie, ktoré je nastavené na roky 2014 – 2020 ako fond EŠIF - *Európske štrukturálne a investičné fondy* (Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2017).

3.3 Nástroje regionálnej politiky v programovom období 2014 - 2020

Regionálna politika zahŕňa všetky časti EÚ, na všetkých úrovniach - od európskeho a národného meradla po regióny a miestne komunity v Európe. Je súčasťou politiky súdržnosti EÚ, stratégie Európskej únie na propagáciu a podporu celkového harmonického vývoja členských štátov a regiónov. Politiku vykonávajú národné a regionálne orgány v partnerstve s Európskou komisiou.

V programovom období 2014 – 2020 bol predložený nový legislatívny rámec pre päť fondov, ktoré patria pod politiku súdržnosti, spoločnú poľnohospodársku politiku a spoločnú rybársku politiku EÚ. Jedná sa konkrétne o tieto fondy: Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka a Európsky námorný a rybársky fond.

Rámec politiky súdržnosti je stanovený na 7-ročné obdobie. Súčasnú obdobie sa vzťahuje na roky 2014-2020. Vykonávanie regionálnej politiky prebieha v týchto fázach:

- Rada a Európsky parlament spoločne rozhodujú na základe návrhu Komisie o rozpočte politiky a pravidlách jeho použitia. Popri spoločných pravidlách pre

Európske štrukturálne a investičné fondy (EFRR, ESF, KF, EPFRV a ENFRH) sú stanovené taktiež špecifické pravidlá pre každý fond.

- V procese konzultácie medzi Komisiou a členskými štátmi sa spresnia princípy a priority politiky súdržnosti. Každý členský štát vypracuje návrh Dohody o partnerstve, ktorá načrtáva stratégiu krajiny a navrhuje zoznam programov. Popri nej členské štáty taktiež predstavujú návrh operačných programov (OP), ktoré sa vzťahujú na celé členské štáty alebo na regióny. Taktiež budú existovať programy spolupráce zahŕňajúce viac ako jednu krajinu.
- Komisia vyjedná s národnými úradmi konečný obsah Dohody o partnerstve, ako aj každého programu. Programy predstavujú priority príslušnej krajiny alebo regiónov či oblasti spolupráce. Na programovaní a riadení OP sa môžu podieľať zamestnanci, zamestnávateľi a organizácie občianskej spoločnosti.
- Programy sú realizované členskými štátmi a ich regiónmi. Ide o výber, monitorovanie a hodnotenie stoviek tisícov projektov. Túto prácu organizujú v každej krajine alebo regióne "riadiace orgány".
- Komisia vyčlení finančné prostriedky (aby mohli krajiny začať s realizáciou svojich programov).
- Komisia preplatí každej krajine certifikované výdavky.
- Komisia spoločne s dotknutou krajinou monitoruje každý program.
- Komisia a členské štáty podávajú počas programovacieho obdobia strategické správy.

4. Operačné programy v Slovenskej republike

Pokiaľ ide o štrukturálne fondy EÚ, tieto sa v členskom štáte realizujú prostredníctvom operačných programov. Ide o strednodobé dokumenty vytvorené pre vopred definované oblasti, ktoré obsahujú ciele a hlavné potreby sektora, úplný opis plánovaných opatrení na dosiahnutie hlavných cieľov a potrieb, finančný plán a ustanovenia o jeho zabezpečení. Ústredným orgánom, ktorý určuje počet a rozsah operačných programov je vláda. Operačný program je vypracúvaný príslušným ústredným orgánom štátnej správy na ktorom sa podieľajú sociálno-ekonomickí partneri v súlade s cieľmi a prioritami uvedenými v národnom pláne. Schvaľovací proces operačného programu prebieha na základe odporúčaní Národného monitorovacieho výboru a návrhu ministerstva, následne je schválený vládou.

Operačný program pozostáva z niekoľkých častí. Jedná sa o kapitoly, opis súčasnej situácie v príslušných oblastiach obsahujúci ciele podpory a popis procesu prípravy OP. Opis tak sumarizuje prioritné oblasti v kontexte národných politík. (Balko, 2004).

4.1 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2004 - 2006

Základným dokumentom, ktorý definoval priority štrukturálnej a regionálnej politiky SR na obdobie 2004 – 2006, bol Národný rozvojový plán, ktorý predstavuje základný rámec čerpania rozvojovej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ. V tomto skrátenom období mala SR k dispozícii celkovo 1 763,01 mil. EUR.

Na Národný rozvojový plán nadväzovali jednotlivé operačné programy, ktoré hlbšie určovali a spresňovali priority v jednotlivých oblastiach, a programové doplnky, ktoré obsahovali podrobné informácie o každom z navrhovaných opatrení. Operačné programy obsahovali konkrétne stanovené priority, na ktoré sa štrukturálna podpora zameriavala pod Cieľom 1. V procese programovania na roky 2004 – 2006 schválila SR na implementáciu fondov EÚ jeden operačný program a tri sektorové operačné programy, a to konkrétne:

Operačný program Základná infraštruktúra – finančná alokácia 565 866 172 EUR
(Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR)

Globálnym cieľom Operačného programu Základná infraštruktúra bolo „Podporiť vyvážený regionálny rozvoj prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti regiónov a zlepšiť kvalitu základnej infraštruktúry“, čím sa odstráni jeden z hlavných dôvodov nevyváženého socioekonomického rozvoja regiónov.

Sektorový operačný program Priemysel a služby - finančná alokácia 235 866 703 EUR
(Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo hospodárstva SR)

Globálny cieľ SOP Priemysel a služby bol „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb“.

Sektorový operačný program Ľudské zdroje - finančná alokácia 367 204 059 EUR
(Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR)

Globálny cieľ SOP Ľudské zdroje bol zameraný na „Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile“.

Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka - 255 992 227 EUR

(Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo pôdohospodárstva SR)

Globálny cieľ OP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka bol zameraný na „Posilnenie multifunkčného poľnohospodárstva a trvalo udržateľného rozvoja vidieka“.

4.2 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2007 - 2013

Programové obdobie 2007 – 2013 bolo prvým obdobím, v ktorom mohla SR čerpať pomoc z prostriedkov fondov EÚ v priebehu celého jeho trvania. V tomto programovom období mala SR k dispozícii z prostriedkov fondov EÚ zhruba 11,5 mld. EUR. Inak povedané ku každému euru investícií zo štátneho rozpočtu sa tak pridali 4 eurá z eurofondov, čo v končenom dôsledku predstavuje vyššiu uvedenú sumu. Za čerpanie eurofondov v SR zodpovedá Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, Centrálny koordinačný orgán a príslušné ministerstvo. Dôležitou súčasťou pri štrukturálnych fondoch je Národný strategický referenčný rámec. Národný strategický referenčný rámec (NSRR) je základný strategický a programový dokument, ktorý je vypracovaný každým členským štátom Európskej únie a obsahuje priority a opatrenia, na ktoré by chcela členská krajina využiť finančné prostriedky zo štrukturálnych fondoch a z fondu súdržnosti (kohézneho fondu) v konkrétnom programovacom období. NSRR obsahuje aj mechanizmus a štruktúru čerpania finančných prostriedkov vrátane operačných programov. Strategický cieľ na roky 2007 – 2013 formulovaný v NSRR ako „Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja“ predstavuje nielen pokračovanie trendu približovania sa úrovni EÚ, ale aj zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho regiónov, a tiež zvýšenie kvality života občanov SR.

Implementácia stratégie, priorít a cieľov NSRR bola v programovom období 2007 – 2013 realizovaná prostredníctvom 11 operačných programov v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti EÚ. Z toho sedem operačných programov sa implementovalo v cieľi Konvergencia, tri operačné programy boli multicieľové a implementovali sa v cieľi Konvergencia aj v cieľi Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a jeden operačný program sa implementoval v cieľi Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť.

Podľa ukazovateľov pridelených finančných prostriedkov SR investovala najviac do operačného programu Doprava vo výške 3,16 mld. Eur, druhé miesto patrí operačnému programu Životné prostredie vo výške 1,74 mld. Eur, operačný program pod názvom Regionálny rozvoj bol načerpaný vo výške 1,48 mld. Eur, ďalej nasleduje operačný program Výskum a vývoj vo výške 1,18 mld. Eur., nasleduje operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast vo výške 0,95 mld. Eur., šiesty v poradí je

operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia 0,91 mld. Eur, ďalšie miesto patrí operačnému programu Informatizácia spoločnosti vo výške 0,81 mld. Eur., predposledné miesto patrí operačnému programu Vzdelávanie vo výške 0,5 mld. Eur., posledné miesto patrí operačnému programu Zdravotníctvo vo výške 0,22 mld. Eur. Samostatný operačný program pre Bratislavský kraj patrí vo výške 0,09 mld. Eur. Osobitým operačným programom je Technická pomoc s alokáciou 0,09 mld. Eur.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame pridelené finančné prostriedky jednotlivé operačné programy v programovom období 2007 – 2013.

Tabuľka 2 Operačné programy v programovom období 2007 - 2013

Operačný program	Finančné prostriedky
Doprava	3,16 mld. Eur
Životné prostredie	1,74 mld. Eur
Regionálny rozvoj	1,48 mld. Eur
Výskum a vývoj	1,18 mld. Eur
Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	0,95 mld. Eur
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	0,91 mld. Eur
Informatizácia spoločnosti	0,82 mld. Eur
Vzdelávanie	0,5 mld. Eur
Zdravotníctvo	0,22 mld. Eur
Technická pomoc	0,09 mld. Eur
Bratislavský kraj	0,09 mld. Eur

Zdroj: Vlastné spracovanie

Operačné programy, na ktoré sú alokované finančné prostriedky a ktoré vyžívajú v konečnom dôsledku občania, majú svoje ciele a úlohy. Ak sa pozrieme naprieč operačnými programami, ktoré sa zrealizovali na Slovensku v programovom období 2007-2013 zistíme ich jednotlivé ciele. Implementácia tohto programového obdobia už bola ukončená, priblížme si preto ciele a konkrétne výsledky pre každý operačný program.

Operačný program Doprava. Cieľom operačného programu doprava:

- je zvyšovanie bezpečnosti a plynulosti dopravy
- zrýchľovanie prepravy, úspora času pri cestovaní

- zlepšovanie verejnej dopravy
- znižovanie emisií

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo dopravy SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 3 845 719 991 EUR.

Finančné prostriedky boli použité na:

- Cesty
  - 155 km nových diaľnic a rýchlostných ciest
  - 644 km zmodernizovaných ciest I. triedy
  - 1210 km opravených regionálnych ciest 2. a 3. triedy
- Železnice
  - Modernizácia 80 km železníc a ďalšie desiatky km vo výstavbe
  - 67 nových vlakových súprav
  - 22 vlakových súprav prímestskej dopravy

V rámci operačného programu Doprava bolo samostatne v hlavnom meste Bratislava zakúpených 120 moderných nízko-podlažných trolejbusov a 45 nových električiek. Rovnako prostredníctvom operačného programu bolo v Košiciach zakúpených 33 nových električiek a bola financovaná obnova električkových tratí.

Operačný program Regionálny rozvoj. Cieľ operačného programu Regionálny rozvoj pozostáva a finančné prostriedky umožnili:

- Vynoviť námestia a centrá miest, opravené školy a budovy
- Vysadená zeleň,
- Vylepšená infraštruktúra
- Zateplenie bytových domov a objektov občianskej infraštruktúry
- Zlepšenie sociálnych a záchranných služieb
- Lepšie kultúrne a športové vyžitie
- Zvyšovanie atraktivity regiónov
- Podpora zamestnanosti
- Zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov v regiónoch

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 1 700 000 000 EUR.

Operačný program Regionálny rozvoj tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 59 opravených kultúrnych pamiatok
- 638 zrekonštruovaných sídel a verejných priestranstiev
- 40 vybudovaných a 69 zmodernizovaných zariadení sociálnej starostlivosti
- 1210 km zrekonštruovaných regionálnych ciest 2. a 3. triedy
- 236 km zrekonštruovaných miestnych komunikácií
- Takmer 50% priemerná úspora energie v upravených budovách
- 1720 nových pracovných miest

Operačný program Zdravotníctvo. Cieľ operačného programu Zdravotníctvo pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Výrazné zlepšenie poskytovania zdravotnej starostlivosti
- Zvyšovanie prevencie
- Zníženie priemernej doby hospitalizácie
- Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia nemocníc a ambulancií
- Zlepšovanie prístrojového vybavenia

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo zdravotníctva SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 294 117 647 EUR.

Operačný program Zdravotníctvo tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 80 zrekonštruovaných a zmodernizovaných nemocníc a polikliník
- 3662 lôžok v zmodernizovaných nemocniciach
- 150 zlepšení bezbariérového vstupu
- Zníženie energetických nákladov v zmodernizovaných nemocniciach takmer o polovicu
- Takmer 12,5 milióna pacientov ošetrovaných v zmodernizovaných nemocniciach a ambulanciách

Operačný program Životné prostredie. Cieľ operačného programu Životné prostredie pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Ochranu životného prostredia a prírody
- Znižovanie environmentálnych zát'aží
- Zvyšovanie druhotného spracovania odpadov
- Zlepšenie manipulácie s nebezpečnými odpadmi

- Využívanie obnoviteľných zdrojov energie
- Znižovanie emisií skleníkových plynov
- Zvyšovanie protipovodňovej ochrany

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo životného prostredia SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 2 117 647 059 EUR.

Operačný program Životné prostredie tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 1673 km novej kanalizácie a 124569 novonapojených obyvateľov
- 350 km nových rozvodov pitnej vody a 42943 novopripojených obyvateľov
- 80 nových a zrekonštruovaných čistiarní odpadových vôd
- 49 uzavretých a zrekultivovaných skládok odpadu

Operačný program Vzdelávanie. Cieľ operačného programu Vzdelávanie pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Podpora reformy systému vzdelávania
- Snaha o premenu tradičnej školy na modernú, využívanie inovatívnych foriem a metód výučby
- Skvalitňovanie vyučovacieho procesu, využívanie nových učebných pomôcok
- Zvyšovanie odbornej úrovne pedagogických pracovníkov
- Zvyšovanie zapojenia zamestnancov výskumu a vývoja do nadnárodných výskumných projektov
- Vytvorenie komplexných systémov hodnotenia kvality vzdelávania, výskumných a riadiacich procesov

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 726 825 389 EUR.

Operačný program moderné vzdelávanie tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 100% úspešnosť podporených základných škôl pri opakovanom hodnotení kvality
- Postupné zvyšovanie miery uplatnenia absolventov stredných škôl
- Zvýšenie % obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním na 28,4 %
- 2120 nových vzdelávacích programov v rámci reformy systému vzdelávania

- Vytvorených 80 partnerstiev vývoja a inovácií
- 35 projektov podpory centier excelentnosti na vysokých školách a pri Slovenskej akadémii vied

Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Cieľ operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Lepšie umiestňovanie nezamestnaných na trh práce
- Vytváranie podmienok pre rodinne orientované zamestnanie
- Podpora marginalizovaných rómskych komunít, pomoc pri ich začleňovaní do života
- Sociálne služby pre dospelých a deti zo znevýhodnených skupín
- Služby terénnych zdravotných asistentov
- Zlepšovanie pracovných návykov a skúseností
- Zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 1 037 413 623 EUR.

Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- Miera nezamestnanosti klesla na 9,6%
- Miera dlhodobej nezamestnanosti klesla na 5,8%
- 88144 nových pracovných miest
- Vytvorených 32 miestnych partnerstiev na podporu sociálne znevýhodnených komunít
- Vybudovaných 59 komunitných centier

Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Cieľ operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenských firiem
- Modernizácia výrobných postupov a technológií
- Vývoj nových produktov – získanie nových odberateľov
- Poskytovanie výhodných úverov malým a stredným podnikateľom
- Zvyšovanie patentovej ochrany

- Znižovanie energetickej náročnosti priemyslu
- Rozvoj kultúrneho, historického a prírodného dedičstva
- Zlepšovanie úrovne domáceho cestovného ruchu

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo hospodárstva SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 908 235 295 EUR.

Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 2000 nových a inovatívnych výrobných postupov
- 7786 nových pracovných miest v malom a strednom podnikaní
- 1434 nových pracovných miest v cestovnom ruchu
- Obnova verejného osvetlenia vo viac ako 600 obciach a mestách (každé piate na Slovensku)
- Reťaz svetiel by osvetlila trasu z Bratislavy do Paríža dlhú viac ako 1100 km
- Realizované zateplenie plochy budov zodpovedá rozlohe Vatikánu
- Každá dvanásť patentová prihláška registrovaná Slovenským patentovým úradom v roku 2016 bola podaná vďaka realizovaným projektom
- Za ročnú úsporu energie je možné vyrobiť teplú úžitkovú vodu pre viac ako 100000 obyvateľov

Operačný program Výskum a vývoj. Cieľ operačného programu Výskum a vývoj pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Modernizácia laboratórií, učební vysokých škôl
- Podpora inovácií a technologických transferov
- Podpora sieťovania pracovísk výskumu a vývoja
- Podpora spolupráce v rámci medzinárodného výskumu
- Podpora prepojenia výskumu s hospodárskou praxou
- Podpora vedeckých inštitúcií pri ochrane duševného vlastníctva

Riadiacim orgánom bolo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 1 422 841 617 EUR.

Operačný program Výskum a vývoj tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- Podpora pre 170 vedeckých inštitúcií a podnikov

- 423 projektov spájajúcich výskum a vývoj s praxou
- 14 univerzitných vedeckých parkov a výskumných centier
- 72 centier excelentnosti zameraných na integrované výskumné projekty
- 223 inštitúcií vedy a výskumu so zmodernizovanými technickým vybavením
- 134 zrekonštruovaných budov a zariadení vedecko-výskumných inštitúcií a univerzít
- Celkový nárast investícií do vedy a výskumu stúpol z 0,62% HDP na 1,18% HDP

Operačný program Informatizácia spoločnosti. Cieľ operačného programu Informatizácia spoločnosti pozostáva a finančné prostriedky zabezpečili:

- Zvyšovanie efektivity verejnej správy
- Zvyšovanie prístupnosti širokopásmového internetu
- Zavádzanie elektronických služieb
- Prepájanie evidencií verejnej správy – zjednodušenie a urýchlenie vybavovania
- Archivovanie a digitalizácia pre podniky, verejnú správu, školy, domácnosti
- Reštaurovanie a konzervovanie zbierkových predmetov a dokumentov, uchovanie kultúrneho historického dedičstva pre budúce generácie

Riadiacim orgánom bol Úrad vlády SR.

Finančná alokácia (EÚ zdroj + štátny rozpočet) bola 1 168 347 536 EUR.

Operačný program Informatizácia spoločnosti tak priniesol konkrétne projekty a finančné prostriedky boli použité na:

- 4134890 zdigitalizovaných objektov
- Vytvorenie 7 národných špecializovaných digitalizačných pracovísk
- 1540 organizácií verejnej správy zapojených do e-governmentu
- 1976 zavedených elektronických služieb dostupných online

Operačný program Technická pomoc. Globálnym cieľom tohto operačného programu je zabezpečiť efektívne, účinné a správne riadenie, implementáciu, finančné riadenie, kontrolu a audit štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v rokoch 2007 – 2013.

Všetky uvedené charakteristiky operačných programov ako aj konkrétne aktivity v rámci nich ako údaje sú prevzaté z IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy (ITMS) a záverečných správ jednotlivých operačných programov.

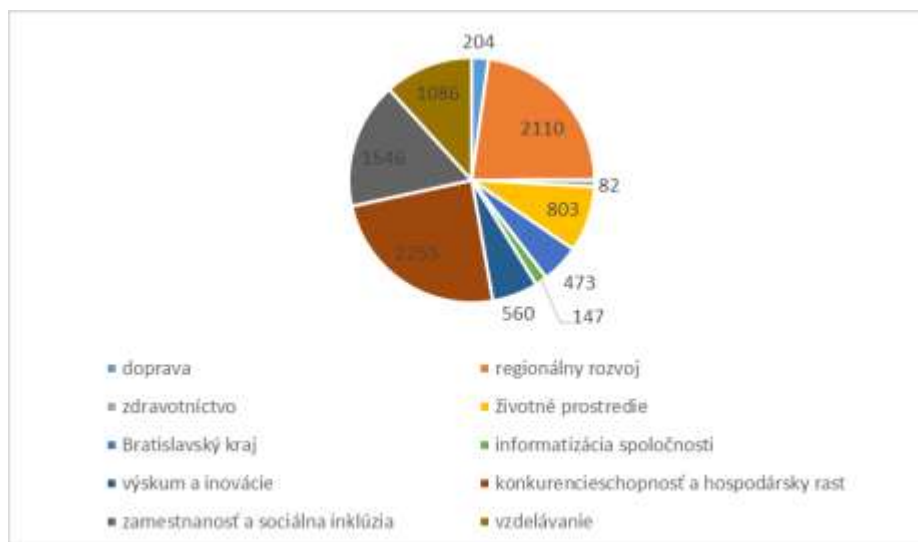
Graf 5 Pridelené finančné prostriedky operačných programov 2007-2013

Zdroj: Vlastné spracovanie

V nasledujúcej tabuľke a grafe uvádzame počet projektov za jednotlivé operačné programy v programovacom období 2007 – 2013.

Graf 6 Počet realizovaných projektov v jednotlivých operačných programov v programovom období 2007 – 2013.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pokiaľ sa pozrieme na počet zrealizovaných projektov v jednotlivých operačných programoch, zistíme, že najviac projektov bolo podporených a financovaných v operačnom programe Konkurencieschopnosť a hospodársky rast s celkovým počtom 2255 zrealizovaných projektov. Druhé miesto patrí Regionálnemu rozvoju s počtom 2110 zrealizovaných projektov. Tretie miesto v rámci zrealizovaní projektov bolo v operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia s počtom 1546. Ak sa pozrieme na operačný program Vzdelávanie, zistíme, že sa podarilo zrealizovať 1086 projektov, čo znamená až štvrté miesto. Ďalej nasledovali operačné programy Životné prostredie, Výskum a vývoj, Doprava, Informatizácia spoločnosti, a posledným operačným programom v počte zrealizovaných projektov je operačný program Zdravotníctvo s počtom 82.

Tabuľka 3 Počet realizovaných projektov v operačných programov 2007 – 2013.

Operačný program	Počet realizovaných projektov
Doprava	204
Regionálny rozvoj	2110
Zdravotníctvo	82
Životné prostredie	803
Bratislavský kraj	473
Informatizácia spoločnosti	147
Výskum a vývoj	560
Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	2255
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	1546
Vzdelávanie	1086

Zdroj: Vlastné spracovanie

Alokované finančné zdroje pochádzajúce zo štrukturálnych fondov sa v podmienkach SR rôznia v zmysle ich rozdelenia medzi jednotlivými krajinami ako úspešnými a zrealizovanými projektmi. Z hľadiska počtu vyčerpaných finančných prostriedkov ich najviac využil Žilinský kraj s celkovým počtom 1 543 424 310 Eur. Hneď za ním nasleduje Trenčiansky kraj, ktorý vyčerpal celkovo 1 320 582 240 Eur. Tretie miesto patrí s vyčerpanými finančnými prostriedkami v celkovej výške 1 211 283 969 Eur Prešovskému kraju. Ďalej nasleduje Košický kraj s celkovým počtom vyčerpaných finančných prostriedkov 1 035 284 791 Eur. V tesnom závесе sa nachádza Bratislavský

kraj s vyčerpanými 1 034 094 019 Eur. Nasledujúce miesto patrí Banskobystrickému kraju s celkovými vyčerpanými prostriedkami 1 023 886 746 Eur. Predposledné siedme miesto v rámci administratívneho členenia SR na kraje a teda siedme miesto patrí Nitrianskemu kraju, ktorý vyčerpal za dané obdobie 593 504 096 Eur. Najmenej zo všetkých krajov vyčerpal s celkovým počtom 565 830 715 Eur. Trnavský kraj. Zároveň je však vhodné doplniť, že SR čerpala takmer 3,7 miliardy Eur na projekty realizované vo viacerých regiónoch alebo na celom území.

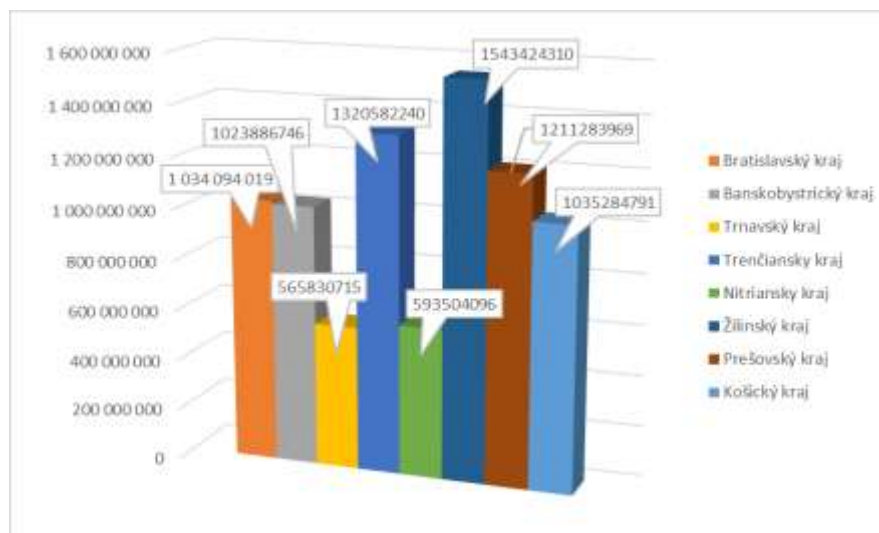
Obrázok 4: Finančné prostriedky podľa krajov

Zdroj: Vlastné spracovanie

Čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov je často krát problematické nielen z hľadiska byrokracie ale najmä z hľadiska prístupu politických autorít resp. autorít, ktorý ten ktoré kraj reprezentujú a jeho spolupráca či už so zastupiteľstvom, alebo s inými subjektmi. Isté významné krátenie a nevyčerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov sme zaznamenali v Banskobystrickom kraji. Je preto veľmi dôležité, aby sa finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov čerpali a tak zabezpečili pre obyvateľov SR komfortnejší život.

Graf 7 Rozdelenie finančných prostriedkov v Slovenskej republike pre kraje v Eur.

Zdroj: Vlastné spracovanie

4.3 Využívanie operačných programov Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v programovom období 2014 - 2020

Súčasný programový obdobia 2014 - 2020 je pre SR v poradí celkovo tretím programovým obdobím od vstupu do EÚ. V tomto období má SR po druhý krát možnosť využívať EŠIF v priebehu celého jeho trvania. Začiatku implementácie programového obdobia predchádzalo prijatie dokumentu Spoločný strategický rámec, ktorý predstavuje základný strategický dokument na úrovni EÚ a jeho zámerom je zabezpečiť integrované využitie fondov EFRR, ESF, KF, EPFRV a EFNRH pri plnení spoločných cieľov EÚ.

Ďalší dôležitý míľnik predstavoval dokument Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 – 2020, ktorý bol predstavený dňa 14. 11. 2012 v Bratislave zástupcami Európskej komisie a Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Zámerom podujatia bolo predstaviť pohľad Európskej komisie na identifikáciu hlavných rozvojových potrieb a výber tematických cieľov a priorít, ktoré by mali byť financované v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Pozičný dokument vytvára základ na proces negociácií s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 – 2020. Pozičný dokument, ktorý vytvoril základ na proces negociácií s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 – 2020, definoval hlavné výzvy pre SR a zároveň navrhuje päť priorít financovania na spolufinancovanie v programovom období 2014 – 2020.

Dňa 20. 6. 2014 uzavrela SR s Európskou komisiou Partnerskú dohodu o využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v rokoch 2014 – 2020. Partnerská dohoda predstavuje súhrnný strategický dokument a poskytuje prehľad o tom, ako sa EŠIF

budú využívať v každom členskom štáte v programovom období 2014 – 2020. Partnerská dohoda bola zavedená s cieľom zohľadniť nový posilnený systém riadenia stratégie Európa 2020 spolu s reformou politiky súdržnosti, EPFRV a ENRF, ktorých cieľom je zvýšiť účinnosť a efektívnosť týchto fondov. Hlavnou zmenou je rozsah Partnerskej dohody. Kým predtým samostatné dokumenty NSRR a NSP obsahovali len základné informácie o komplementárnosti fondov politiky súdržnosti EÚ, Partnerská dohoda teraz predstavuje komplexnú, súdržnú stratégiu týkajúcu sa všetkých piatich EŠIF.

Partnerská dohoda pre SR definuje stratégiu a priority pre efektívne a účinné investície v objeme 15,3 mld. EUR na konkrétne oblasti. Štrukturálne fondy a Kohézny fond predstavujú 13,7 mld. EUR, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka 1,55 mld. EUR a Európsky námorný a rybársky fond 0,15 mld. EUR.

V rámci procesu prípravy návrhu PD SR bola v spolupráci s relevantnými partnermi vykonaná analýza v oblasti rozvoja a potenciálu rastu SR, vzhľadom na tematické ciele a priority definované v pozičnom dokumente Európskou komisiou. Pri spracovaní analýzy sa prihliadalo na Národný program reforiem SR 2012, špecifické odporúčania Rady pre SR, legislatívne a strategické dokumenty EÚ a SR a skúsenosti z programového obdobia 2007 – 2013. Dôležité rozhodnutia pri tvorbe Partnerskej dohody na národnej úrovni boli uskutočňované v rámci Rady vlády SR pre Partnerskú dohodu na roky 2014 - 2020, ako koordinačného, poradného a iniciatívneho orgánu vlády SR.

Na základe širokého konsenzu so sociálno-ekonomickými partnermi dokázalo Slovensko predložiť taký návrh Partnerskej dohody, ktorý nás zaradil medzi prvých päť členských štátov EÚ, ktorým bol tento dokument schválený Európskou komisiou. Hlavné priority SR definované v tomto dokumente sú dopravná infraštruktúra, výskum, vývoj a inovácie, podpora malých a stredných podnikov, ochrana životného prostredia, digitálna agenda, energetická efektívnosť a obnoviteľné zdroje energie. Medzi ďalšie priority patria rovnako aj investície do zamestnanosti, vzdelávania, sociálneho začlenenia a do zvýšenia efektívnosti verejnej správy.

Partnerská dohoda rovnako definuje to, pomocou akých operačných programov tieto ciele naplní. Operačné programy sú podrobné plány, v ktorých členské štáty uvádzajú, ako sa počas programového obdobia použijú peniaze z EŠIF. Môžu byť navrhnuté pre špecifický región alebo celoštátny tematický cieľ (napr. doprava alebo životné prostredie). V rámci cieľa Európska územná spolupráca sa pripravujú cezhraničné alebo medziregionálne operačné programy. V každom operačnom programe sa stanovuje, na

ktorý z 11 tematických cieľov, ktorými sa riadi politika súdržnosti v programovom období 2014 – 2020, bude zamerané dostupné financovanie v rámci operačného programu.

Konkrétne postupy pre riadenie a čerpanie finančných prostriedkov EÚ sú v SR upravené v dokumentoch, ktoré sú schválené na národnej úrovni. Základným dokumentom ustanovujúcim pravidlá pre čerpanie týchto prostriedkov v SR je Systém riadenia EŠIF. Účelom Systému riadenia EŠIF je definovať štandardné základné procesy a postupy, ktoré zabezpečia harmonizované uplatňovanie pravidiel pri poskytovaní príspevkov v programovom období 2014 – 2020 na úrovni všetkých subjektov zapojených do poskytovania príspevkov v podmienkach SR. Systém riadenia EŠIF rovnako vymedzuje subjekty zapojené do implementácie v programovom období 2014 – 2020 a stanovuje základný rámec ich povinností.

Systém riadenia EŠIF je rozdelený na 5 základných častí:

- Časť I Spoločné ustanovenia
- Časť II Programovanie
- Časť III Implementácia operačných programov
- Časť IV Monitorovanie a hodnotenie EŠIF
- Časť V Informovanie a komunikácia

Systém riadenia EŠIF je vypracovaný a pravidelne aktualizovaný Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, konkrétne Centrálnym koordinačným orgánom, ktorý je jeho organizačnou súčasťou. V podmienkach SR je Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu ústredným orgánom štátnej správy pre riadenie, koordináciu a dohľad nad využívaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, oblasť informatizácie spoločnosti a oblasť investícií. V oblasti riadenia, koordinácie a dohľadu nad využívaním finančných prostriedkov z eurofondov Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu koordinuje dodržiavanie Partnerskej dohody na roky 2014 až 2020, rozhoduje o záväzných plánoch a krízovom riadení operačných programov a zabezpečuje presadzovanie strategických cieľov Slovenska v oblasti poskytovania financií z eurofondov.

Ďalším dokumentom, ktorý definuje pravidlá riadenia a čerpania EŠIF v SR je Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014 – 2020. Systém finančného riadenia upravuje finančné riadenie štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho

námorného a rybárskeho fondu pri implementácii programov v rámci cieľa Investovanie pre rast a zamestnanosť. Zároveň je predmetom materiálu aj úprava finančného riadenia programov cezhraničnej spolupráce v rámci cieľa Európska územná spolupráca, v ktorých plní úlohu riadiaceho orgánu subjekt so sídlom v SR (Program Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Program Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko a Program Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko). Systém finančného riadenia je vypracovaný a pravidelne aktualizovaný Ministerstvom financií SR.

V programovom období 2014 – 2020 sa po prvý krát pravidlá pre využívanie štrukturálnych fondov EÚ dostali aj do národnej legislatívy, a to prostredníctvom prijatého Zákona č. 292/2014 Z.z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon upravuje právne vzťahy pri poskytovaní príspevku v programovom období 2014 – 2020, postup a podmienky poskytovania príspevku, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním príspevku, pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy pri poskytovaní príspevku a zodpovednosť za porušenie podmienok poskytnutia príspevku.

V rámci programového obdobia 2014 – 2020 boli v Partnerskej dohode definované jednotlivé operačné programy, prostredníctvom ktorých sa v SR implementujú finančné prostriedky EÚ v tomto období. Jedná sa o nasledovné operačné programy:

Operačný program Výskum a inovácie

Prostriedky operačného programu Výskum a inovácie sú určené na technologický rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikateľov najmä v menej rozvinutých regiónoch. Podporená bude účasť Slovenska v projektoch medzinárodnej spolupráce a zvyšovanie výskumnej činnosti. Z európskych prostriedkov operačného programu budú financované aj výskumno-vzdelávacie, inovačné a podnikateľské kapacity v Bratislavskom kraji. Zvýšia sa súkromné investície do budovania výskumno-vývojových centier v Bratislave. Podpora podnikateľského sektora patrí medzi hlavné priority financovania s dôrazom na zvyšovanie pridanej hodnoty, stimulovanie rastu a tvorby pracovných miest. Podpora bude zameraná aj na znevýhodnené sociálne skupiny (ženy, mladí do 30 rokov, seniori nad 50 rokov, dlhodobo nezamestnaní, štátni príslušníci z tretích krajín, sociálne znevýhodnení a osoby so zdravotným postihnutím, Rómovia).

Operačný program Výskum a inovácie	3 707 210 258,- EUR
---	----------------------------

Z toho	Európsky fond regionálneho rozvoja	2 266 776 537,- EUR
	Národné spolufinancovanie	1 440 433 721,- EUR

Riadiacim orgánom pre Operačný program Výskum a inovácie je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Operačný program Integrovaná infraštruktúra

Z operačného programu Integrovaná infraštruktúra je financovaná predovšetkým modernizácia dopravy, t.j. železničná, vodná a cestná doprava a oblasť zlepšovania prístupu k informačným a komunikačným technológiám. V oblasti železničnej dopravy sú financie Operačného programu Integrovaná infraštruktúra určené na modernizáciu, elektrifikáciu a výstavbu železničných tratí, znižovanie bezpečnostných rizík a obnovu mobilných prostriedkov v tomto móde dopravy. Okrem toho aj na výstavbu záchytných parkovísk, prestupných terminálov železničnej osobnej dopravy a ich napojenie na cestnú sieť. V cestnej doprave ide o výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest vrátane privádzáčov, budovanie inteligentných dopravných systémov, zvyšovanie bezpečnosti cestnej dopravy, výstavbu a modernizáciu ciest I. triedy. V rámci verejnej osobnej dopravy sa investujú európske prostriedky na modernizáciu a výstavbu električkových a trolejbusových tratí, vybudovanie a modernizáciu technickej základne na opravu a údržbu vozidlového parku dráhovej MHD a na nákup električiek a trolejbusov. Zlepšenie splavnosti dunajskej vodnej cesty a modernizácia a výstavba verejného prístavu v Bratislave je jedným z cieľov infraštruktúry vodnej dopravy. Podstatou investícií v rámci informačnej spoločnosti je budovanie modernej, na občana orientovanej a efektívnej elektronizovanej verejnej správy, vytvorenie kvalitného digitálneho obsahu a umožnenie prístupu k širokopásmovému internetu a službám každému občanovi vrátane starších alebo znevýhodnených občanov.

Operačný program Integrovaná infraštruktúra		4 666 641 621,- EUR
Z toho	Kohézny fond	2 307 139 166,- EUR
	Európsky fond regionálneho rozvoja	1 659 506 207,- EUR
	Národné spolufinancovanie	699 996 248,- EUR

Riadiacim orgánom pre Operačný program Integrovaná infraštruktúra je Ministerstvo dopravy a výstavby SR.

Operačný program Ľudské zdroje

Prostredníctvom financií operačného programu Ľudské zdroje bude podporené skvalitňovanie a zvyšovanie úrovne vzdelávania vrátane prepojenia na požiadavky trhu práce, čo prispeje k vyššej konkurencieschopnosti našich absolventov. Dôraz sa bude tiež klásť na zvyšovanie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov na všetkých stupňoch vzdelávania a lepšej pripravenosti budúcich pedagógov. Európske prostriedky sú určené na podporu vzdelávania, zvýšenia zamestnanosti, podporu mladých ľudí, pomoc osobám, ktoré sú na hranici chudoby, zvyšovaniu zamestnanosti či zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne marginalizovaných komunit. Medzi kľúčové aktivity patrí zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov, napríklad poskytnutím pomoci a podpory pri začatí podnikania prostredníctvom start-up programov. Realizácia činností a aktivít podporených z operačného programu by sa mala prejavovať znížením nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starých a zdravotne postihnutých občanov. Netreba zabúdať aj na pomoc osobám, ktoré žijú na hranici chudoby. Výsledkom bude zvyšovanie aktivít pre tieto ohrozené osoby, aby sa mohli ľahšie uplatniť na trhu práce, či zlepšenie prístupu k bývaniu. Jednou z oblastí je aj zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov. Výsledným efektom by malo byť zlepšenie informovanosti a spolupráce rodičov so vzdelávacími zariadeniami, vyšší počet detí navštevujúcich predškolské zariadenia, zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky, rozvoj finančnej gramotnosti, ale aj zvýšenie miery povedomia v oblasti zdravotnej starostlivosti.

Operačný program Ľudské zdroje		2 628 533 420,- EUR
Z toho	Európsky sociálny fond	1 889 145 796,- EUR
	Európsky fond regionálneho rozvoja	243 662 462,- EUR
	Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých	72 175 259,- EUR
	Štátny rozpočet SR	423 549 903,- EUR

Riadiacim orgánom pre Operačný program Ľudské zdroje je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Operačný program Kvalita životného prostredia

Hlavným cieľom operačného programu je ochrana životného prostredia, efektívne využívanie prírodných zdrojov, protipovodňová ochrana a prispôsobenie sa klimatickej

zmene, ako aj podpora nízkouhlíkového hospodárstva. Podpora je zameraná na všetky kľúčové oblasti životného prostredia. V oblasti odpadového hospodárstva sa podpora zameriava hlavne na nakladanie, zhodnocovanie a spracovanie odpadov, čím sa prispeje k zníženiu ukladania odpadov na skládky. V rámci vodného hospodárstva bude pomoc smerovaná na budovanie kanalizačných sietí, čistiarní odpadových vôd a zabezpečenia dodávok bezpečnej pitnej vody pre obyvateľstvo. Zvýši sa tým podiel obyvateľstva napojeného na kanalizačnú sieť a čistiarne odpadových vôd, a z časti aj na verejný vodovod. Podporou opatrení v oblasti ochrany prírody bude dosiahnuté zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie rozmanitosti druhov živočíchov a rastlín najmä v rámci sústavy NATURA 2000. Prostriedky operačného programu prispievajú aj k zlepšeniu kvality ovzdušia, a to realizáciou opatrení zameraných na zníženie množstva emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia a skvalitnenie systému monitorovania ovzdušia. Prostredníctvom operačného programu sa podporí taktiež prieskum, monitorovanie, ako aj sanácia viacerých environmentálnych záťaží v zodpovednosti štátu, zosuvov a tiež niekoľkých rizikových úložísk ťažobného odpadu. Prostredníctvom financovania vybraných aktivít a opatrení dôjde ku zníženiu rizika vzniku veľkých povodní, ktoré spôsobujú značné škody na krajine, majetku a vážne ohrozujú obyvateľstvo. Problematika zmeny klímy bude riešená opatreniami na posilnenie zásahových kapacít na zvládanie rizík a mimoriadnych udalostí, na zlepšenie materiálo – technického vybavenia záchranných zložiek. Dosiahne sa tým zvýšená pripravenosť na vznik mimoriadnej udalosti ovplyvnenej zmenou klímy. Zároveň program rieši aj otázku prieskumov a sanácie havarijných zosuvov s cieľom zníženia rizika zosuvov pôdy. Posledná prioritná oblasť sa koncentruje na podporu aktivít zameraných na zvýšenie energetickej efektívnosti podnikov, zníženie energetickej náročnosti verejných budov, podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie, ako aj na podporu efektívnych systémov centrálného zásobovania teplom, a to s cieľom znížiť emisie skleníkových plynov.

Operačný program Kvalita životného prostredia		3 885 811 623,- EUR
Z toho	Kohézny fond	1 861 112 261,- EUR
	Európsky fond regionálneho rozvoja	1 276 787 849,- EUR
	Národné spolufinancovanie	747 911 513 ,- EUR

Riadiaci orgán pre Operačný program Kvalita životného prostredia je Ministerstvo životného prostredia SR.

Integrovaný regionálny operačný program

V rámci Integrovaného operačného programu bude financovaná bezpečná a ekologická doprava v regiónoch, ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám. Zlepší sa kvalita života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie. Výsledkom programu bude zlepšenie napojenia regiónov na cestnú infraštruktúru a efektívnejšie poskytovanie verejnej osobnej dopravy s ohľadom na zníženie znečistenia ovzdušia. Vybuduje sa kompaktná sieť cyklotrás v mestách a mestských oblastiach. Operačný program podporí oblasť sociálnej a zdravotnej infraštruktúry. V rámci sociálnej oblasti sa bude investovať do zariadení sociálnych služieb, do zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov s cieľom podpory zosúladenia rodinného a pracovného života a zvýšenia zamestnanosti žien. V rámci zdravotnej infraštruktúry budú investície nasmerované do terénnych a ambulantných sociálnych služieb, modernizácií nemocníc a vybudovanie centier zdravotnej starostlivosti. V rámci ochrany životného prostredia bude podporená rekonštrukcia budov – zateplovanie, modernizácia vykurovacích systémov, modernizácia osvetlenia a výťahov. Zároveň sa bude investovať aj do vodného hospodárstva (rekonštrukcia prívodov vody, budovania verejných kanalizácií a čistení odpadových vôd). Program podporí zelenú infraštruktúru prostredníctvom prirodzených prvkov, napr. vybudovaním ostrovčekov lesa, živé ploty, zelené parky, izolačná zeleň, zelené strechy, zberné systémy na odpadovú a dažďovú vodu.

Integrovaný regionálny operačný program		2 122 886 242,- EUR
Z toho	Európsky fond regionálneho rozvoja	1 754 490 415,- EUR
	Národné spolufinancovanie	368 395 827,- EUR

Riadiaci orgán pre Integrovaný regionálny operačný program je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Efektívna verejná správa

Z operačného programu Efektívna verejná správa budú podporené aktivity, ktoré skvalitnia a zefektívnia verejnú správu a tiež oblasť súdnictva. Služby, ktoré poskytuje štát, budú efektívne odpovedať na potreby občanov v 21. storočí a budú riešiť ich konkrétne životné situácie. Znamená to, že vybavenie bežných úkonov bude pre občana rýchlejšie, pohodlnejšie a jednoduchšie. Základné služby budú dostupné na jednom mieste, či už na

jednom úrade alebo online. Podporené budú aktivity na zefektívňovanie narábania s verejnými zdrojmi, zvýšenie transparentnosti a efektivity verejného obstarávania, profesionalizáciu úradov, zefektívňovanie výberu cla a daní a tiež na podporu boja proti korupcii. Druhou podporenou oblasťou v rámci operačného programu Efektívna verejná správa je reforma justície. Cieľom je dosiahnuť efektívnejší súdny systém a vyššiu vymáhateľnosť práva. Pre občana to bude znamenať skrátenie dĺžky súdnych konaní, zvýšenie miery vybavenosti nápadu vecí na súdoch a tiež zníženie prietahov v konaní a administratívnej záťaže. Operačný program podporí aj alternatívne nástroje riešenia sporov a tiež poskytovanie právnej pomoci občanom. operačný program Efektívna verejná správa sa vzťahuje na celé územie SR a jeho hlavnými cieľovými skupinami sú orgány štátnej správy a územnej samosprávy, sociálni partneri, organizácie občianskej spoločnosti a mimovládne organizácie.

Operačný program Efektívna verejná správa		335 381 024,- EUR
Z toho	Európsky sociálny fond	278 449 284,- EUR
	Národné spolufinancovanie	56 931 740,- EUR

Riadiaci orgán pre operačný program Efektívna verejná správa je Ministerstvo vnútra SR.

Operačný program Technická pomoc

Z operačného programu bude financovaná oblasť vytvorenia odbornej a efektívnej podpory pre riadenie a implementáciu EŠIF s dôrazom na zvýšenie kvality administratívnych kapacít. Realizácia projektov v rámci operačného programu sa odzrkadlí vo vyššej kvalite a efektívnosti riadenia EŠIF, vyššej plynulosti čerpania počas celého programového obdobia, ako aj zvýšení kvality a efektívnosti finančného riadenia, kontroly a auditu EŠIF. Zároveň bude prebiehať príprava strategických, analytických a koncepčných dokumentov na využívanie finančných prostriedkov v rámci politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie po roku 2020. Podporia sa tiež efektívne formy komunikácie a výmena informácií medzi jednotlivými subjektmi zapojenými do systému riadenia, monitorovania, hodnotenia, informovania a komunikácie, kontroly a auditu EŠIF. Operačný program podporí vývoj, úpravu a prevádzku informačných systémov, čím sa zabezpečí zvýšenie ich kvality a dostupnosti.

Operačný program Technická pomoc	187 143 427,- EUR
---	--------------------------

Z toho	Európsky fond regionálneho rozvoja	159 071 912,- EUR
	Národné spolufinancovanie	28 071 515,- EUR

Riadiaci orgán pre operačný program Technická pomoc je Úrad vlády SR.

Program rozvoja vidieka

Z operačného programu bude posilnená konkurencieschopnosť v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva a to i formou financovania odborných školení, kurzov a poradenských služieb. Zámerom je zvýšiť odbornosť jednotlivých poľnohospodárov, spracovateľov a prijímateľov pomoci z fondov EÚ. Investíciami do skladovania, spracovania, uvádzania výrobkov na trh bude podporená celková výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskych podnikov. Z operačného programu bude financovaná výstavba, dostavba, prestavba a rekonštrukcia lesných ciest a prístupu k lesnej pôde, modernizácia a oprava odvodňovacích systémov a kanálov. Nezabudlo sa ani na mladých podnikateľov resp. podporu podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a rastlinnej výroby, ale aj podporu malých poľnohospodárskych podnikov. Investície budú smerované do vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky. Finančné prostriedky pôjdu do obnovy dedín vo vidieckych oblastiach a to najmä na miestne kanalizácie, vodovody, miestne komunikácie, mosty, lávky, zastávky. Aktivity budú smerovať aj na zmenu vzhľadu a úpravu obcí, tvorbu verejných priestranstiev námestí a parkov. Priestor dostane aj budovanie širokopásmového internetu, vrátane zriadení verejne prístupných miest.

Program rozvoja vidieka		2 099 199 696,- EUR
Z toho	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka	1 559 691 844,- EUR
	Štátny rozpočet SR	539 507 852,- EUR

Riadiaci orgán pre Program rozvoja vidieka je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Operačný program Rybné hospodárstvo

Z operačného programu bude financovaná podpora trvalo udržateľného a konkurencieschopného rozvoja rybného hospodárstva s ohľadom na efektívne využívanie zdrojov, ochranu životného prostredia, ako aj podpora vykonávania Spoločnej rybárskej

politiky Európskej únie pre oblasť zberu údaj a kontroly. Investície budú smerovať do modernizácie existujúcich rybochovných zariadení/rybníkov, obstarania potrebných technológií, výrobných objektov, podporené bude aj budovanie nových rybochovných zariadení/rybníkov. V rybníkárstve je nevyhnutné podporiť odbahňovanie vodných plôch, ktoré slúžia na hospodársky chov rýb, zlepšovať chovné podmienky a zvýšiť produktivitu rybníkov s ohľadom na životné prostredie. Prostriedky budú smerovať aj do doplnkových činností napríklad na rozvoj rybárskej turistiky. Operačný program umožní propagáciu produktov rybného hospodárstva formou propagačných kampaní, čo by malo pozitívne ovplyvniť spotrebu rýb na Slovensku. Zároveň umožní chovateľom rýb s kvalitnou produkciou posilniť ich pozíciu na trhu. Aktivity financované z operačného programu zabezpečia rast konkurencieschopnosti a domácej produkcie vrátane spracovania a zvýšenia kvality produktov. Tieto investície nepriamo prispievajú k podpore zamestnanosti a podpore rozvoja vidieckeho cestovného ruchu.

Operačný program Rybné hospodárstvo		20 832 779,- EUR
Z toho	Európsky námorný a rybársky fond	15 785 000,- EUR
	Národné finančné prostriedky	5 047 779,- EUR

Riadiaci orgán pre Operačný program Rybné hospodárstvo je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

5. Riadenie a čerpanie prostredníctvom projektov zo štrukturálnych fondov Európskej únie

5.1 Projekt

Uspokojovanie potrieb je fundamentom ekonomických aktivít, pričom primárnou úlohou je pripraviť sa na tieto potreby. Príprava hodnotenia dostupného potenciálu je proces, ktorý nazývame projektom. Projekt je výsledkom postupnosti aktivít, ktoré si vyžadujú čas a ponúkajú najmä príležitosť rozvinúť región. Podľa Kerznera (2013) projekt je akýkoľvek jedinečný sled aktivít a úloh, ktorým má byť špecifický cieľ prostredníctvom realizácie splnený. Definuje začiatok a koniec uskutočnenia so stanoveným rámcom čerpania zdrojov na jeho realizáciu. Charakteristiku projektu dopĺňa Vilamová (2005) keď

uvádza, že projekt chápe ako súbor činností a aktivít s jasne definovanými cieľmi vedúcimi v konkrétnom časovom horizonte k jasnému výsledku. Svozilová (2008) v tejto súvislosti poznamenáva, že projekt je riadeným procesom s presnými pravidlami riadenia a regulácie. Projekt v sebe ukrýva dočasné úsilie vynaložené na vytvorenie unikátneho produktu, služby alebo určitého výsledku (A Guide to the Project Management Body of knowledge, 2004).

Pokiaľ sa na projekt pozeráme ako súbor činností, môžeme ho charakterizovať ako nástroj, prostredníctvom ktorého dochádza k zmene. Vyznačuje sa nerutinou a originalitou, vzájomnou prepojenosťou viacerých aktivít, presne stanoveným obdobím realizácie, jasne definovanými cieľmi (Saloner a kol, 2005).

Z hľadiska klasifikácie rozlišujeme dva typy projektov. Prvým typom sú projekty investičné, ktoré sú prioritne zamerané na získanie investičného majetku. Často krát sú označované ako tvrdé resp. infraštruktúrne projekty. Výstupy tohto typu projektov sa prejavujú až po ukončení realizácie projektu. Druhým typom projekty neinvestičné zameriavajúce sa na podporu realizácie činností, kde získavanie majetku je len podpornou záležitosťou (Marek – Kantor, 2009). Jedná sa o projekty realizácie v oblasti vzdelávania, poskytovania služieb. Výstupy z projektu sa prejavujú v priebehu jeho realizácie. Iná klasifikácia resp. uplatňovanie čerpania finančných prostriedkov nám definuje dopytovo-orientované projekty a národné projekty. Koneční príjemcovia národných projektov sú štátom kontrolované subjekty definované v jednotlivých programových dokumentoch a viažu sa na jednotlivé operačné programy. Dopytovo –orientované projekty sú viazane na vyhlásené výzvy riadiacimi a sprostredkovateľskými orgánmi. U tohto typu projektov sú prijímateľmi verejné inštitúcie, vzdelávacie inštitúcie, samosprávy, podnikateľské subjekty či subjekty neziskového sektora. (Príručka pre žiadateľa, 2017). Samostatne stojace projekty a čerpanie finančných prostriedkov možno aj cez technickú pomoc a jej opatrenia. Sú prítomné pre každý operačný program a využívajú sa predovšetkým na zabezpečenie aktivít a činností súvisiacich s implementáciou projektu (Bollen – Hartwig – Nicolaidis, 2000). Prijímateľmi sú tak riadiace a sprostredkovateľské orgány. Po splnení určitých podmienok má každý členský štát EÚ nárok na čerpanie finančných prostriedkov a využívať štrukturálne fondy EÚ.

Základným predpokladom na čerpanie finančných prostriedkov je príprava základného dokumentu, ktorým sa ustanovujú pravidlá a riadenie fondov (Marek, a kol., 2004) na programové obdobie po dobu siedmich rokov. Programové dokumenty predložené vládami členských štátov musia odrážať základné ciele štrukturálnej podpory

stanovené Európskou komisiou z hľadiska cieľov (Babitz - Havran, 2005). Samotné čerpanie finančných prostriedkov predchádza procesu, ktorým ich žiadateľ žiada. Vo všeobecnosti môžeme uviesť niekoľko častí viažuci sa na tento proces. Prvým krokom je vyhlásenie a zverejnenie výzvy na predkladanie projektov riadiacimi a sprostredkovateľskými orgánmi. Ďalším krokom je zaslanie a predloženie vypracovaného projektu subjektu, ktorý bol vyhlasovateľom výzvy. Tento krok sa navyše spája s registráciou žiadosti žiadateľa. Nasledujúci krok spočíva v hodnotení projektu žiadateľa na jednej strane po formálnej stránke na strane druhej po obsahovej stránke predloženého projektu. Pri hodnotení projektu sa z formálnej stránky zameriava na správnosť vyplnenej žiadosti, predložených povinných príloh v podobe dokumentov a povinnosť pravidiel viažuce sa na hospodársku súťaž. Z finančného hľadiska dochádza k hodnoteniu schopnosti a spôsobilosti žiadateľa preukázať dostatok finančných prostriedkov na realizáciu projektu a oprávnenosť finančných prostriedkov spojených s aktivitami k projektu. Projekt je hodnotený z technického hľadiska v zmysle relevantnosti k operačným programom a aktivitám viažucich sa na projekt. Rovnako sú hodnotené technické kritéria realizovateľnosti projektu a ďalšie merateľné ukazovatele s ohľadom na jedinečnosť projektu, operačného programu, opatrenia a výzvy. Záverečné hodnotenie projektu je zosumarizované v Hodnotiacej správe, ktorá je nevyhnutná z hľadiska podporení resp. nepodporení projektu (Pasqualina, 2015).

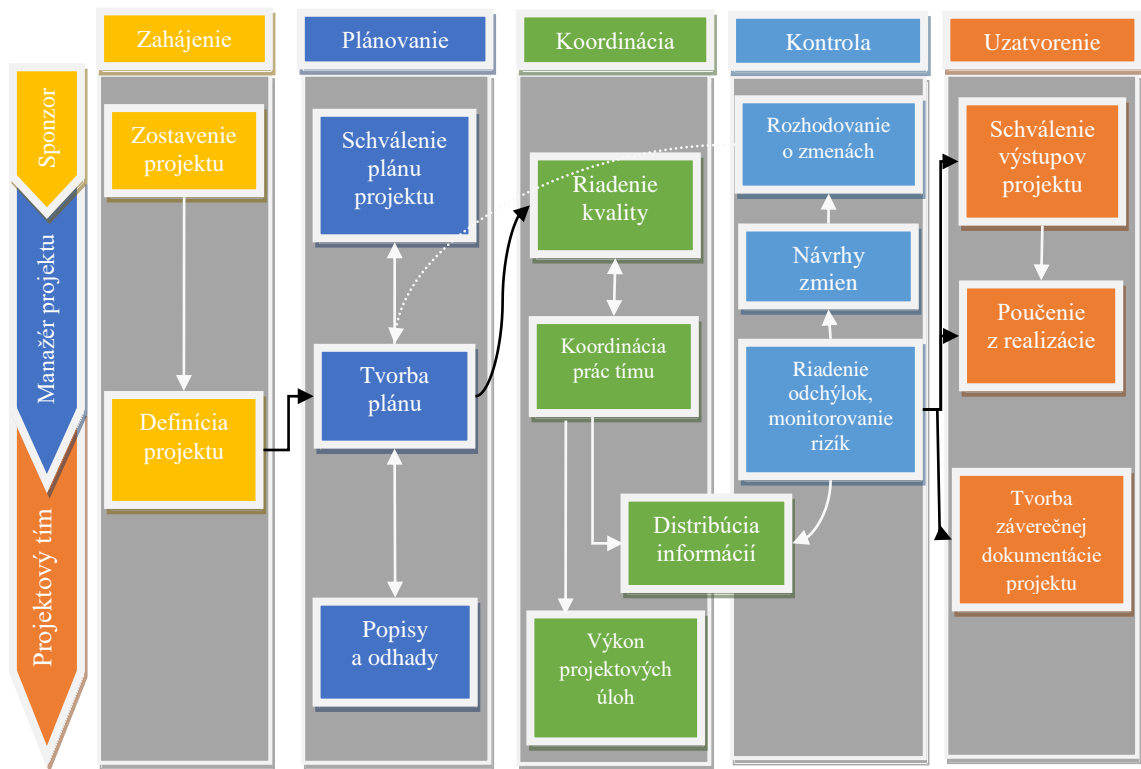
5.2 Projektový manažment

Manažment projektu môže byť definovaný ako „aplikácia vedomostí, skúseností, nástrojov a techník na projektové aktivity s cieľom uspokojiť potreby prijímateľa a očakávania projektu“. Súbor aktivít, ktoré sú nevyhnutné na realizáciu cieľov projektu, sa často nazýva rámec projektu. Zdroje, či už osobné alebo technické, sú potrebné na realizáciu projektu. Všetky však vytvárajú náklady a výdavky, a teda sú závislé od rozpočtu. Rozvrh práce určuje čas a postupnosť jednotlivých krokov, ako aj celkové trvanie projektu. Kým načasovanosť a postupnosť jednotlivých krokov môžu byť modifikované v rámci projektu podľa potrieb, obdobie financovania projektu je určené poskytovateľom grantu tak, ako je to definované v kontrakte. Niekedy je však možné požiadať o predĺženie projektu na dokončenie realizácie úloh.

Napriek osobitosti a jedinečnosti každého projektu z hľadiska obsahu a štruktúry môžeme na základe riadenia identifikovať hlavné skupiny procesov projektového manažmentu.

V nasledujúcej časti si rozoberieme jednotlivé skupiny procesov. Prvá skupina procesov projektového manažmentu sa nazýva *iniciácia a zahájenie projektu*, ktorého hlavným cieľom je vytvorenie základnej definície projektu obsahujúcej úvahy, príležitosť riešeného problému a získanie autorizácie resp. podporu pre realizáciu projektu. Druhá skupina procesov je označovaná ako plánovanie projektu. Tieto procesy vychádzajú zo strategických výsledkov predchádzajúcej skupiny procesov a pretavujú ich do formy plánu na realizáciu projektu. V tejto skupine procesov dochádza k spresneniu projektu a jeho detailnému rozpracovaniu z hľadiska času, nákladov, technológií, pracovných zdrojov. Výstupom je presný a záväzný projektový plán. Tretia skupina procesov sa viaže na *koordináciu* t.j. vlastné riadenie počas priebehu projektu. Jedná sa o súhrn všetkých aktivít zameraných na výkon a koordináciu naplánovaných prác, činností a aktivít projektu. Súčasťou tejto skupiny procesov je významná a kľúčová projektová komunikácia spočívajúca v motivácii členov projektového tímu a s tým súvisiacim procesom riadenia kvality (Skalický - Jeřmář - Svoboda, 2010). *Monitorovanie a kontrola* je štvrtou skupinou procesov projektového manažmentu. Úlohou uvedenej skupiny procesov je súhrn všetkých aktivít zameraných na súlad výkonu realizačných zložiek projektu s projektovým plánom, predovšetkým z pohľadu cieľa projektu, času a nákladov, pôsobiacich rizík a úrovne dosiahnutej kvality. Posledná piata skupina procesov projektového manažmentu sa viaže na uzatvorenie projektu. Je vyvrcholením celého projektového snaženia so svojimi náležitosťami a kľúčová je akceptácia výsledku projektu zákazníkov (Svozilová, 2008).

Obrázok 5 Schéma procesov projektového manažmentu

Zdroj: Svozilová, 2008, vlastné spracovanie

5.3 Projektový cyklus

Náležitosti, obsah, forma či iné údaje, ktoré majú obsahovať projekty sa viažu na potenciálny úspech. To ako má projekt vyzeráť, ako ho plánovať, akú má mať štruktúru nám odzrkadľuje poznanie projektového cyklu (Cole, 2011). Práve toto poznanie nám umožňuje čo najlepšie uchopiť prípravu, vypracovanie a riadenie projektu. V súvislosti s riadením projektového cyklu Vlir (2002) uvádza, že počas kľúčových častí prípravy a implementácie projektu a programov sa dozerá na riadne posúdenie uskutočniteľnosti, monitoringu, hodnotenie a rozhodovanie podložené potrebnými informáciami.

Projektový cyklus je predmetom záujmu projektového manažmentu. Vo verejnej správe za projektový cyklus zodpovedajú riadiace orgány, vedenie resp. štatutárny zástupca. Projektový cyklus je proces identifikácie, prípravy, hodnotenia, financovania, implementácie a hodnotenia projektov (Marek, 2004). Projektový cyklus predstavuje súvislý proces, v rámci ktorého každá z fáz poskytuje podklady pre ďalšiu nasledujúcu fázu. Vytvorila ho EÚ s cieľom zlepšenia prípravu programov a projektov, ktoré sa stali prostriedkom na to, aby členské krajiny efektívne využívali finančné prostriedky z fondov Európskeho spoločenstva.

Projektový cyklus pozostáva zo šiestich fáz (Heldman – Jansen – Baca, 2007; Vlir, 2002) ktoré na seba logicky a obsahovo nadväzujú. Prvou fázou je fáza *identifikácie a formulácie zámeru*, ktorý obsahuje začiatok myšlienky projektu s predbežným návrhom s dôkladnou analýzou situácie, s ohľadom na špecifiká problematiky a regiónu.

V prvej fáze sa rovnako identifikujú možnosti financovania z operačných programov a k nim príslušných výziev tak, aby projektový zámer bol zlučiteľný s projektom. Výsledky, ktoré sú vyústením z prvej fázy kontinuálne prechádzajú do fázy druhej nazývanej ako fáza *prípravy projektu a jeho formulácia*.

Cieľom druhej fázy je podrobné rozpracovanie, vrátane finančnej a inštitucionálnej analýzy a dopady na životné prostredie. Druhá fáza projektu vychádza z prvej, čo znamená, že dochádza k prehodnocovaniu cieľov a plánov projektu s určením subjektov projektu a jeho manažment. Príprava projektu znamená aj jeho plánovanie, čoho výsledkom je posúdenie rozsahu, rozpočtu, aktivít, ktoré bude obsahovať, časový harmonogram, personálne zabezpečenie, detailne formulovať riziká a následky. Účelom druhej fázy je predovšetkým presadiť uplatniteľnosť a realizovateľnosť projektu.

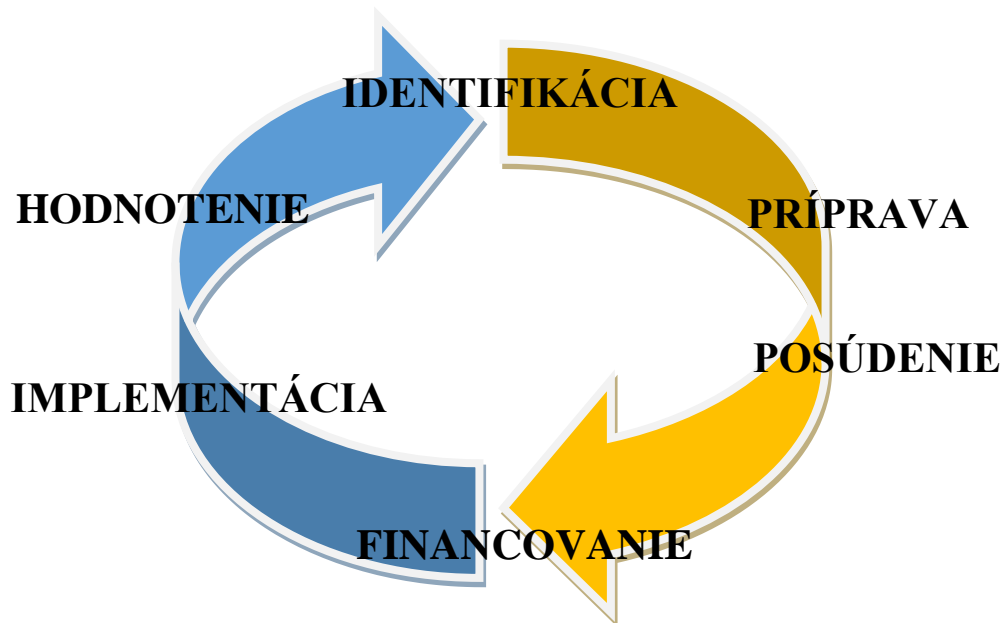
V poradí tretia fáza projektového cyklu je *posúdenie a schválenie* čo znamená, že projekt je posudzovaný riadiacim orgánom. Úlohou riadiaceho orgánu je posúdiť žiadosť vrátane všetkých povinných príloh, ktoré následne hodnotí a analyzuje z hľadiska formálneho, technického, finančného, ekonomického, sociálnych aspektov a dopadov. V tejto fáze projektového cyklu je kľúčová fungujúca komunikácia medzi žiadateľom a riadiacim orgánom za účelom výmeny informácií špecifických cieľov, očakávaných výsledkov projektu, ekonomických, personálnych, inštitucionálnych kapacít vrátane dopadov a udržateľnosti projektu.

Po tretej fáze nasleduje fáza štvrtá, ktorá je definovaná ako fáza *vyjednávania a financovania*. Finančný rámec projektu je veľmi dôležitým aspektom nakoľko ho významne ovplyvňuje. Ovplyvňuje ho prostredníctvom rozpočtu. Fáza sa zameriava na vyjednávanie rozpočtu, ktorý je odrazom jeho náročnosti a zložitosti. Po kladnom posúdení je financovanie projektu schválené s možnými podmienkami jeho využívania a čerpania.

Piata fáza je dôležitá predovšetkým vo vzťahu k realizácii, je označovaná ako fáza *implementácie a monitoringu*. Úlohou tejto fázy je monitorovanie, či projekt je skutočne realizovaný na základe pôvodného plánu a nedochádza k sprenevereniu financií na projekt určených. Táto fáza je do istej miery prepojená s kontrolou, ktorá má viesť k definovaniu problémov, s následnou nápravou prostredníctvom opravných prostriedkov vedúcich k úspešnému výsledku. Je však potrebné si uvedomiť, že opravné prostriedky môžu znamenať zmenu rozpočtu či časového harmonogramu.

Poslednou fázou je šiesta fáza označená ako *hodnotenie*. Cieľom tejto fázy je hodnotenie efektívnosti a dopadov projektu v konfrontácii s projektovými cieľmi. Vo fáze hodnotenia dochádza ku zisťovaniu naplnenia cieľov, výstupy z tejto fázy sú kľúčové pri hodnotení a ďalšej činnosti projektu. Všetky údaje, poznatky ako aj nedostatky môžu byť spracované a využité pre formulovanie ďalšieho projektu.

Obrázok 6 Projektový cyklus

Zdroj: Vlastné spracovanie

Správne používanie projektového cyklu prostredníctvom ktorého vieme nastaviť obsah a ďalšie identifikátory a slúži na vypracovanie projektov v čo najlepšej možnej variante alebo miere. Žiadateľom umožňuje a zároveň poskytuje akýsi rámec v podobe návodu ktorým sa žiadatelia o finančné prostriedky pre svoj región majú držať.

Obrázok 7 Mechanizmus implementácie EŠIF zjednodušené v 5 krokoch

Zdroj: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku, 2017

ZÁVER

Európska regionálna politika, nazývaná tiež politika hospodárskej a sociálnej súdržnosti, je odrazom princípu solidarity v rámci EÚ, kedy bohatšie štáty prispievajú na rozvoj chudobnejších štátov a regiónov. Regionálna politika podporuje regióny v členských štátoch, ktoré nedosahujú 75% priemeru úrovne HDP EÚ na osobu, regióny so sociálnymi problémami a poškodeným životným prostredím.

Idea kohéznej politiky je prítomná od začiatku procesu integrácie v Európe. Myšlienka solidarity bohatších regiónov únie s tými menej rozvinutými s cieľom vyrovnávať rozdiely medzi nimi je základným pilierom všetkých ustanovujúcich dokumentov, ktoré formujú Európske spoločenstvo. Postupným rozširovaním EÚ sa myšlienka kohézie stávala čoraz viac aktuálnou, najmä po postupnom začleňovaní krajín bývalého sovietskeho bloku ktoré síce naštartovali potrebné reformy už pred vstupom do EÚ, ale mali značné potreby z hľadiska finančných investícií do základnej infraštruktúry a iných kľúčových oblastí.

Jednou z najväčších výhod vstupu SR do EÚ je možnosť čerpať finančnú podporu na vyrovnávanie regionálnych rozdielov členských krajín a to cez eurofondy. Implementácia štrukturálnych fondov EÚ z pohľadu SR je viac než prínosná, priam až nevyhnutná v kontexte ekonomického rozvoja a konkurencieschopnosti. Využívanie štrukturálnych fondov je pre SR dôležitým aspektom pri ďalšom rozvoji, budovaní konkurencieschopnosti a vyrovnávaní regionálnych disparít voči ostatným členským krajinám a ich jednotlivým regiónom ako aj pri zabezpečovaní trvalo udržateľného rastu.

SR je označovaná ako prijímateľská krajina, t.j. z rozpočtu EÚ prijíma viac finančných prostriedkov ako do spoločného rozpočtu EÚ každoročne odvádza. Z rozpočtu EÚ dostáva Slovensko v súčasnosti najviac peňazí na hlavu z celej EÚ – skoro 3 tisíc eur na občana. To, čo dostaneme z EÚ ročne, preyšuje sumu, ktorú zaplatia slovenské firmy na daniach do štátneho rozpočtu. Prostriedky zo zdrojov EÚ predstavujú takmer 80 percent verejných investícií na Slovensku. Špecifickosťou investícií z prostriedkov štrukturálnych fondov v SR je skutočnosť, že z pôvodného účelu doplnkového zdroja investícií sa vo viacerých kľúčových oblastiach postupne stali hlavným zdrojom investícií.

SR mala možnosť od svojho vstupu do EÚ čerpať finančné prostriedky v rámci troch programových období. Prvým programovým obdobím bolo obdobie 2004 – 2006, ktoré bolo z časového hľadiska skrátené. V tomto období mala SR k dispozícii 1 763,01 mil. EUR. V tomto programovom období sa podarilo napriek relatívne krátkemu časovému obdobiu zrealizovať takmer 6500 projektov (vrátane regionálnych projektov) napriek

skutočnosti, že slovenské inštitúcie mali prakticky nulové skúsenosti v oblasti implementácie finančných prostriedkov EÚ. Toto obdobie tým pádom slúžilo aj na nastavenie základných procesov implementácie ako aj zriadenie základnej štruktúry jednotlivých subjektov zapojených do riadenia a kontroly implementácie fondov EÚ.

Následné programové obdobie 2007 – 2013 bolo prvým obdobím, v ktorom mohla SR čerpať pomoc z prostriedkov fondov EÚ v priebehu celého jeho trvania. V tomto programovom období mala SR k dispozícii z prostriedkov fondov EÚ zhruba 11,5 mld. EUR, základným dokumentom pre čerpanie pomoci bol NSRR. V tomto programovom období sa podarilo zrealizovať vyše 10.000 projektov, pričom sa naplno využili skúsenosti z implementácie nadobudnuté počas prvého programového obdobia. Toto programové obdobie bolo špecifické aj tým, že implementáciou operačných programov sa prispelo k zmiernovaniu následkov globálnej hospodárskej a finančnej krízy. K uvedenému prispelo aj pružné reagovanie slovenských orgánov, ktoré zabezpečili v spolupráci s Európskou komisiou realokovanie finančných prostriedkov do oblastí, ktoré najviac pomohli zmierniť následky krízy. Ak sa pozrieme na počet, rozsah a charakter realizovaných projektov môžeme skonštatovať, že implementácia tohto programového obdobia veľmi výrazným spôsobom zmenila Slovensko k lepšiemu. Kľúčové oblasti dostali značné investície, ktoré by sa bez prostriedkov EÚ nemohli na Slovensku zrealizovať. Realizácia týchto investícií sa pozitívne zobrazila v kľúčových makroekonomických ukazovateľoch ako napr. zamestnanosť alebo HDP na obyvateľa. V konečnom dôsledku možno povedať, že Slovensko je jedným z úspešných príkladov procesu súčinnosti s EÚ. Znamená to napríklad, že jedno euro investované na Slovensku do roku 2015 vytvorilo ďalšie dve eurá HDP. Výsledkom je i to, že v roku 2017 sa zvýšil HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily na úroveň 77 percent priemeru únie v porovnaní s rokom 2003, keď bol na úrovni 55 percent priemeru EÚ. Veľmi významným a dôležitým efektom európskych fondov je i zvyšovanie zamestnanosti, vytvorilo sa takmer 90-tisíc nových pracovných miest. Ku každému euru investícií zo štátneho rozpočtu sa pridali štyri eurá z eurofondov.

V súčasnosti prebieha implementácia v poradí tretieho programového obdobia 2014 – 2020, v ktorom má SR k dispozícii cca 15,3 mld. EUR z prostriedkov EÚ. Úspešnosť realizácie tohto programového obdobia bude mať podstatný vplyv na ďalší rozvoj kľúčových oblastí Slovenska, ako aj na priaznivú ekonomickú situáciu v SR.

V súčasnosti sa zároveň intenzívne rokuje o podobe politiky súdržnosti po roku 2020, jej jednotlivých nástrojoch a špecifikách budúceho programového obdobia, ktorými musí EÚ a členské štáty pružne reagovať na aktuálne výzvy a problémy súčasnej Európy.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie:

ARMSTRONG, H. W., TAYLOR, J. (2000): *Regional Economics and Policy*. Oxford: Blackwell Publishing. 2000. 448 s. ISBN: 978-0-631-21713-8.

BABITZ, M., HAVRAN, R. (2005). *Štrukturálne fondy EÚ na Slovensku a možnosti ich transparentnejšieho využívania*. Bratislava: Transparency International Slovensko, 2005. 80 s. ISBN 80-89244-00-9.

BUČEK, M., REHÁK, Š., TVRDOŇ, J. (2010): *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition. 270 s. ISBN 978-80-8078-362-4.

BUSILLO, F., MUCCIGROSSO, T., PELLEGRINI, G., TAROLA, O., TERRIBILE, F. (2010): *Measuring the effects of European regional policy on economic growth: a regression discontinuity approach. Analysis e Studi*. Rome: Department for Development Policies, Ministry for Economic Development.

BÚŠIK, J. (1998): *Regionálna politika na Slovensku v 90-tych rokoch*. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, 48 s.

BACHE, I. (2008). *Politics of European Union Regional Policy*. England : Scheffield Academic Press, 2008. 174 s. ISBN 1-85075-863-8.

BALKO, L. a kol. (2004). *Štrukturálne fondy európskej únie v slovenskej právnej reflexii*. Bratislava: EPOS, 2004. 351 s. ISBN 80-8057-586-X.

BOHÁČKOVÁ, I. , HRABÁNKOVÁ, M. (2009). *Strukturální politika Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.

BUČEK, M., et al. (2010). *Regionálna ekonómia a politika*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2010. 269 s. ISBN 978-80-8078-362-4.

BUDÍK, J. (2009). *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Praha : Eupress, 2009. 79 s. ISBN 978-80-7408-014-2

BACHTLER, J. (2016). *EU Cohesion Policy. Reassessing Performance and Direction*. London : Routledge, 2016. 344 s. ISBN 978-1-138224-64-3.

CLARK, G. (2008). *Local development Benefits from Staging Global events*. Paris : OECD, 2008. 180 s. ISBN 9789264042063.

COLE, A. G. (2011). *Management: Theory and Practice*. Cengage, 2011. 540 s. ISBN 978-1-84480-506-8.

DOBRÍK, M., RÝSOVÁ, L. (2014). Implementácia štrukturálnej a kohéznej politiky Európskej únie v podmienkach Slovenskej republiky v období 2004 - 2014 a finančná perspektíva 2020 In Terem P., LENČ M. (2014). *Desať rokov Slovenskej republiky v Európskej únii: zborník vedeckých prác- 1. vyd. - Banská Bystrica: Vydavateľstvo UMB v Banskej Bystrici - Belianum, 2014. s. 93-102. ISBN 978-80-557-0816-4.*

ĎUREJE, M. – IMROVIČ, M. – MARENČÁKOVÁ, T. (2007). Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. In: *Zborník študentskej vedeckej konferencie pri príležitosti 50. výročia podpísania Rímskej zmluvy*. Bratislava : Informačná kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku, 2007. s. 60-65. ISBN 978-80-969241-3-4.

EURÓPSKA KOMISIA: *Nové finančné prostriedky, lepšie pravidlá Prehľad nových finančných pravidiel a možností financovania na roky 2007 – 2013*, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, ISBN 978-92-79-05633-8.

EURÓPSKA KOMISIA: *Politika súdržnosti 2007 - 2013 – Komentáre a oficiálne texty*, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií EÚ, ISBN 92-79-03819-2.

EURÓPSKA KOMISIA: *Európske štrukturálne a investičné fondy 2014 - 2020 – Komentáre a oficiálne texty*, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2016. ISBN 978-92-79-39471-3.

FIALA, P. , Krutílek, O. , Pitrová, M. (2018): *Evropská unie, 3. vydanie*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury. 992 s. ISBN 978-80-7325-450-6.

FLORES, J. M. V. (2008): *The impact of EU Regional Policy on economic growth and convergence among cohesion countries*. Madrid: Universidad Complutense. s. 5-22.

GORZELAK, G., KUKLIŃSKI, A. eds. (1992): *Dilemmas of Regional Policies in Eastern and Central Europe*. Warsaw: Institute of Space Economy, 312 s.

HÁJEK, O. – NOVOSÁK, J. (2010). *Kohezní politika v širších souvislostech*. Žilina: Georg. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.

HELDMAN, K. - BACA, C. M. - JANSEN, P. (2007). *PMP Project Management Professional Exam Study Guide*. New York : John Wiley and Sons, 2007, 916 s. ISBN 978-04-701-5251-5.

IŠTOK, R. (2006): *Geopolitické dimenzie priestorovo-politickej organizácie štátu*. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis*. Folia Geographica 45, 10, s. 198 – 204.

IVANIČKA, K., IVANIČKOVÁ, A. (2007). *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy, 269 s. ISBN 978-80-89143-46-7.

KERZNER, H. R. (2013). *Project Management: A Systems Approach to Planning Scheduling, and Controlling*. New York : John Wiley and Sons, 2013, 1220 s. ISBN 978-11-184-1585-6.

KRNÁČ, J. – KOŽIAK, R. – LIPTÁKOVÁ, K. (2008). *Verejná správa a regionálny rozvoj*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2008. 258 s. ISBN 978-80-8083-695-5.

MAAYTOVÁ, A. – OCHRANA, F. – PAVEL, J. a kol. (2015). *Veřejné finance*. Praha : Grada publishing, 2015. 208 s. ISBN 978-80-5561-8.

MAREK D. a kol. (2004). *Příprava na strukturální politiku Evropské unie*. Ostrava : Repronis, 2004, 124 s. ISBN 80-7329-065-2.

MAREK, D. – KANTOR, T. (2009). *Příprava a řízení projektu strukturálních fondů Evropské unie*. Brno : Barrister & Principal, 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.

MAIER, G., TÖDTLING, F. (1998). *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: IURA Edition. 320 s. ISBN 80-8044-049-2.

MCALAVEY, P. (1998). The Politics of European Regional Development Policy. In: *Regional Politics and Policy* 3, No 2, p. 88-107.

PASQUALINA, P. (2015). *Microfinance, EU Structural Funds and Capacity Building for Managing Authorities*. London : Macmillan, 2015. 288 s. ISBN 978-11-37515-1-24.

POTLUKA, O. (2010). *Impact of EU Cohesion Policy in Central Europe*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag. ISBN 978-3-86583-1-3.

RAJČÁKOVÁ, E. (2005): *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Univerzita Komenského. 120 s. ISBN 80-223-2038-2.

SALONER, G. a kol. (2005). *Strategic Management*. Wiley-Blackwell, 2005. 442 s. ISBN 978-0-47000-947-5.

SAMSON, Š. a kol. (2001): *Regionálna ekonomika*. Košice: Ekonomická fakulta TU, 234 s. ISBN 80-7099-716-8.

SKALICKÝ J. – JERMÁŘ, M. – SVOBODA, J. 2010. *Projektový management a potřebné kompetence*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. 406 s. ISBN 978-80-7043-975-3.

SURMÁNEK, Š. – GBÚROVÁ, M. – DUDINSKÁ, I. (2006). *Politológia*. Prešov : Slovacontact, 2006. 251 s. ISBN. 80-88876-17-6.

SVOZILOVÁ, A. (2006). *Projektový management*. Praha : Grada Publishing, 2006. 360 s. ISBN 80-247-1501-5.

VILAMOVÁ, Š. (2005). *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005. 200 s. ISBN 80-247-1194-X.

WALLACE, H. –WALLACE, W. – POLAK, M. A. (2005). *Policy-Making in the European Union*. London : Oxford University Press, 2005. ISBN 978-0-19927-612-7.

WOKOUN, R. et al. (2008): *Regionální rozvoj*. Praha: Linde. 480 s. ISBN 80-720-1699-0.

WOKOUN, R., MATES, P., KADEŘÁBKOVÁ, J. a kol. (2011). *Základy regionálních věd a veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2011, 478 s. ISBN 978-80-7380-304-9.

Internetové zdroje:

ABECEDA fondů Evropské unie 2007 – 2013. 2007. [online]. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 16 s. Dostupné na internetu: http://www.osf-mvcr.cz/file/532_1_1

BAUER, M. W. 2001. *EU Structural Policy in Historical Perspective*. [online]. Dostupné na internetu: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-017-0567-7_2

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN, 2004. *Programové obdobie 2004-2006*. [online]. Dostupné na internetu: <http://www.nsrr.sk/sk/programovacie-obdobie-2004---2006/zakladne-dokumenty/>

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN, 2007. *Operačné programy programového obdobia 2007-2013*. [online]. Dostupné na internetu: <http://www.nsrr.sk/operacne-programy/>

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN, 2007. *Národný strategický referenčný rámec 2007-2013*. 2011. [online]. Dostupné na internetu: <http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>.

CENTRÁLNY KOORDINAČNÝ ORGÁN, 2014. *Systém riadenia Európskych štrukturálnych a investičných fondov*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.vicempremier.gov.sk/sekcie/cko/odbor-metodiky-a-koordinacie-subjektov/kompetencie-odboru/system-riadenia/index.html>

COHESION FUND, 2018. [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/

CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION, 2012. [online]. Dostupné na internete: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SK>

ĎALŠIE KOMUNITÁRNE PODPORNÉ PROGRAMY, 2017. [online]. Dostupné na internete: <http://www.europapreobcanov.sk/dalsie-komunitarne-podporne-programy?locale=sk>.

DIRECTORATE-GENERAL FOR REGIONAL AND URBAN POLICY, 2016. [online]. Brussels: European Commission. 418 s. ISBN 978-92-79-39456-0. Dostupné na internete: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb4e979d-b377-11e5-8d3c-01aa75ed71a1/language-en>

EURÓPSKA KOMISIA. 2010. *Stratégia Európa 2020*. [online]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52010DC2020>

EURÓPSKA KOMISIA. 2015. *Regionálna politika – ako táto politika funguje? Programovanie a vykonávanie*. [online]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/sk/policy/how/stages-step-by-step/

EURÓPSKA KOMISIA. 2014. *Priority na roky 2014 až 2020*. [online]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/how/priorities/

EUROSTAT 2017. *Government expenditure on education*. [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_expenditure_on_education

EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND, 2017. [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/.

FINANCING THE COMMON AGRICULTURAL POLICY, 2018. [online]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-funding_en

EUROSTAT, 2017 [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_expenditure_on_education

EURO INFO. *Čo nám prinesú štrukturálne fondy a Kohézny fond.* In Slovensko a Európska únia. [online]. Dostupné na internete: http://www.euroinfo.gov.sk/data/files/1452_vkladac_a4_konecna_verzia.pdf.

EUROFONDY. [online]. Dostupné na internete: <https://www.eurofondy.gov.sk/index.html>

EURO INFO. 2007. *Všetko o členstve Slovenska v Európskej únii.* [online]. 2007. Dostupné na internete: <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=1442>.

FOND SOLIDARITY. 2018. [online]. Dostupné na internete: <http://www.euroskop.cz/8636/sekce/fond-solidarity-eusf/>

HORIZONTALNE PRIORITY, 2008. [online]. Dostupné na internete: <http://www.nsrr.sk/sk/horizontalne-priority/>

KAPOŠVÁRYOVÁ, D. – KREUZBERGEROVÁ, E., 2000. Regionální politika v Evropské unii a její konsekvence pro Českou republiku In: *Integrace*, Praha. [online]. Dostupná na internete: <http://natura.baf.cz/natura/2000/6/20000600.html>

KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV, 2000. *Memorandum o celoživotnom vzdelávaní* [online]. Brussels: Európska komisia, 2000. 40 s. Dostupné na internete: http://www.minedu.sk/data/USERDATA/DalsieVzdel/VDOC/2000_memorandum_o_celo_zivotnom_vzdelavani.pdf

LISABON STRATEGY. 2010 [online]. Brussels: European Parliament, 2010. 277 s. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201107/20110718ATT24270/20110718ATT24270EN.pdf>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2010. *Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na programové obdobie 2007 – 2013*. 2010. [online]. Dostupné na internete: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7763>.

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2017. *Odliv mozgov*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=11308>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2018. *Programové obdobie 2007-2013*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=6231>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2018. *Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014 – 2020*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.finance.gov.sk/sk/financne-vztahy-eu/povstupove-fondy-eu/programove-obdobie-2014-2020/europske-strukturalne-investicne-fondy/materialy/system-financneho-riadenia-sf-kf-enrf-programove-obdobie-2014-2020-verzia-2.1/>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2015. *Finančné nástroje*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.finance.gov.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU. 2017. *OP Vzdelávanie*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/op-vzdelavanie-esf/>

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. 2005. *Nová organizácia štátnej správy v Slovenskej republike*. [online]. MVS SR: Bratislava, 2005. ISBN 80-969122-2-4. Dostupné na internete: http://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/documents/publikacie/NOSS_SR.pdf

MINISTERSTVÁ A OSTATNÉ ÚSTREDNÉ ORGÁNY ŠTÁTNEJ SPRÁVY. 2017 [online]. Dostupné na internete: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_ministerstva-a-ostatne-ustredne

NÁSTROJ PREDVSTUPOVEJ POMOCI (IPA), 2018. [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/sk/funding/ipa/.

NOVÉ PARTNERSTVÍ PRO SOUDRŽNOSTĚ. 2004. [online]. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských spoločenství. 2004. 6 s. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_toc_cs.pdf

NOVÉ PARTNERSTVÍ PRO SOUDRŽNOST, KONVERGENCI, KOMPETENCIESCHOPNOST, SPOLUPRÁCI. Třetí zpráva o ekonomické a sociální soudržnosti. [online]. Lucemburk : Evropská komise. 2004. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/regional_policy/source/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_cs.htm.

OECD. 2015. *Education policy outlook. Slovak republic*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.oecd.org/edu/Slovak-republic-Country-Profile.pdf>

OPERAČNÝ PROGRAM VZDELÁVANIE, 2007. [online]. Dostupné na internete: http://www.unipo.sk/public/media/files/docs/fhqv_veda/svk/opv.pdf

PARTNERSKA DOHODA. 2014. *Základné dokumenty*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

PARTNERSKA DOHODA. 2014. *Operačné programy 2014 - 2020*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/operacne-programy/>

POLITIKA SÚDRŽNOSTI 2007 – 2013 KOMENTÁRE A OFICIÁLNE TEXTY. 2007. [online]. Luxemburg: Úrad pre úradné publikácie Európskych spoločenstiev. 164 s. Dostupné na internete:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_sk.pdf

PRÍRUČKA PRE ŽIADATEĽA. 2017. [online]. Dostupné na internete: <https://www.ia.gov.sk/sk/dopytovo-orientovane-projekty/metodicke-dokumenty/prirucka-pre-ziadateľa-o-nfp-pre-dopytovo-orientovane-projekty-a-narodne-projekty>

PROJECT MANAGEMENT. 2004. *Advisory Services InfoNet* [online]. Dostupné na internete: <http://www.jiscinfonet.ac.uk/infokits/project-management>

REGIONÁLNA POLITIKA EÚ, 2007. [online]. Dostupné na internete: <https://euractiv.sk/section/regionalny-rozvoj/linksdossier/regionalna-politika-v-eu/>

REINVENTING COHESION THE FUTURE OF EUROPEAN STRUCTURAL POLICY, 2016. [online]. Dostupné na internete:

http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/debate/document/futur/research/sieps03_en.pdf

THE EUROPEAN FISHERIES FUND (EFF) (2007-2013). 2018. [online]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/index_cs.htm

ÚRAD VLÁDY SR. 2018. *Operačné programy 2014-2020*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/operacne-programy/>

ÚRAD VLÁDY SR. 2018. *Systém riadenia Európskych štrukturálnych a investičných fondov*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/zakladne-dokumenty/>

VLIR. 2002. *Project cycle Management (PCM)*. [online]. Brussels : VLIR 2002. Dostupné na internete: <http://www.vlir.be/os/oproep/ein/2004/bijlage5.pdf>

WEBOVÁ STRÁNKA PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU. [online]. Dostupné na internete: <https://www.vicepremier.gov.sk/>

ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE NA SLOVENSKU. 2017. *Eurofondy vysvetlené jednoducho a stručne v 5 krokoch*. [online]. Dostupné na internete: <https://europask.atavist.com/eurofondy-jednoducho-a-strucne>

Normy:

NARIADENIE RADY (EÚ, EURATOM) č. 1311/2013 z 2. decembra 2013, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU a RADY (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006

NARIADENIE VLÁDY SR č. 247/2016 Z. z. zo 17. augusta 2016, ktorým sa ustanovuje systém uplatňovania niektorých právomocí Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu

ROZHODNUTIE KOMISIE 2006/769/ES zo 31. októbra 2006

ROZHODNUTIE KOMISIE 2006/597/ES zo 4. augusta 2006

ROZHODNUTIE KOMISIE 2006/769/ES z 31. októbra 2006

ROZHODNUTIE KOMISIE 2006/595/ES zo 4. augusta 2006

UZNESENIE VLÁDY SR č. 139/2013 z 20 marca 2013 k návrhu štruktúry operačných programov financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov na programové obdobie 2014 – 2020

UZNESENIE EURÓPSKEJ KOMISIE. 2005. Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Spoločenství, 2007-2013. [online].

Lucemburk: Evropská komise. 2005. Dostupné online
http://ec.europa.eu/regional_policy/source/docoffic/2007/osc/050706osc_cs.pdf

ZÁKON 292/2014 Z. z. zo 17. septembra 2014 o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Fondy Európskej Únie v Slovenskej republike

Autor: PhDr. Vladimír Kováčik, PhD.

Recenzenti: Prof. Dr. Štefan Volner, CSc.
doc. PhDr. Lucia Rýsová, PhD.

Vydavateľ: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2019

Vydanie: Prvé

Vydané: on-line <http://www.fsvucm.sk>

ISBN 978-80-572-0013-0